МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

ЕРА 2 СЕНТЯБРЬ 1965 шу № 105 (4118).

Мах 2 кап.

ЛАКХЪЕ ПРОДУКЦЕ ДИКАЛ

Семилетка тIеххьарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра шерра социалистически яхь а йоаржаяь, хьинаре къахьегаш ба Нохч-ГIалгIайчен промышленноста болхлой. Производственни планаш кхоачашъярал совгIа, цар тIагIертта къовсам лоаттабу арахецача продукце дикал лакхъяра. Московски ленинградски предприятей болам хьал а лаьца, тIехдика мара продукци ара ца хецаш болх вIаштIехьбаьккха дукха предприятеш я вай республике. Цар лакха лоаттаду шоай предприятей марка сий.

Дикка ха я Грозненски нефтемаслозавода коллективо комплексни экономически эффективность бахьан къовсам лоаттабу. Из дика гIулакх хьаллаьца кхы а дукха предприятеш я республике. Мишта лел хIанз нефтемаслозаводчаний болх? ХIанзле доккха беркат даьннад цу гIулакхах. ТIехдика мара продукци арахецац заводо. Толамца кхоачашъю план. Цул совгIа, заводо айхха бувзам лоаттабу ший продукци дIаийеча предприятешца.

Комплексни экономически эффективность бахьан лоаттабеча къовсаме Волгодонски химкомбината коллективаца цхьана нефтемаслозавода коллектива укх шера карагIдаьннад цхьа миллион гаргга пачхаьалкхен средствнаш кхос. Из вIаштIехьдаьннад арахецача продукце дикал лакхъяр бахьан долаш. Цул совгIа Волгодонски комбината № 40 йолча установка коллективо хIанзле кхоачашъяьй ворхI шера задани.

Укх шера вIалла брак ца хулийташ болх вIаштIехьбаьккхаб Грозненски крекинг-завода нн. Бурлакови Тарасови керте латтача №№ 5, 21-1 йолча коммунистически къахьегама установкай коллективаша, Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода нов. Абасалиев начальник волча № 1-2 йолча установка коллективо. Продукце дикал лакхъяра тIехьа лоаттабеча къовсамо торо хулийт къахьегама толамаш совдаха. Цу коллективаша хIанзле кхоачашъяьй ворхI шера заданеш.

Цу тайпара масалаш кхы а доаладе йиш я. Продукце дикал лакхъяра тIехьара къовсам денгара денга шерагIа баржаш латт Нохч-ГIалгIайчен предприятешка. Тайп-тайпарча предприятешка болх беш дукха болхлой ба технически тIахьожама отделага ца а гойташ продукци дIатела йиш йолаш. Из сийлен бокъо яьккхай цар тIехдика продукци арахецарах.

Цхьабакъда, хIанз а дукха моттигаш нийслу республика предприятешка арахеца продукци брак йолаш. Цу гIулакхо чIоагIа зе ду пачхаьалкхенна, новкъарле ю пачхаьалкхен заданеш ханнахьа кхоачашъяра. Геттара ледара къовсам лоаттабу продукце дикал лакхъяра электротехнически, литейно-механически заводашка, кхачан промышленноста предприятешка. ХIаьта цхьайолча предприятеша продукце дикал лакхъяра тIехьарча болама шоаш юкъеяхаяле а цу балха учет лелаяц, документаци вIаштIехьъяккхара порядок телхаю, ишта кхы а. Цудухьа брак дIаялац.

ДIадахача шера гIишлой материалий объединене предприятешта 125 эзар сом зе хилар брак бахьан долаш.

Во хьаяр бахьан долаш укх шера хьалхарча квартале Пачхаьалкхен инспекце дIа ца йохкийташ социйр дукха мебель, менгеш, макаронни кондитерски изделеш, тийга хIамаш.

«Ачалуки» яхача минеральни хий доаккхача заводе укх шера хьалхарча квартале хьежача ерригача шишаех 55 процент брак йир.

Цу тайпара кхоачамбоацараш да машинаш еча предприятешка, гIишлой организацешка, иштта кхычахьа а.

Белгалдаккха дезаш да цхьаькха а. Брак йола продукци ярах бехке бараша бехк ца беш а хинна зе цар чотах юхаметта ца оттадеш а дукха моттиташ я. Из нийса дац.

Цхьанна а предприяте брак йола продукци арахецилга кхы дIахо ла мегаргдац. Арахецача продукце дикал лакхъяра тIехьа лоаттабу къовсам из пачхаьалкхен лоархIаме гIулакх да. Семилетка тIеххьарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра лоаттабу къовсам айхха бувзабенна хила беза продукце дикал лакхъярца. ШерагIа йоаржае еза цу гIулакха социалистически яхь. ХIара предприяти декхарийла я московски ленинградски предприятей болам хьаллаца, продукце дикал лакхъергйола гIулакх вIаштIехьдаккха.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш декхарийла я цу балха цахадлаш тIахьожам лоаттабе. Балха шерра юкъейоалае еза мехка предприятешкара цу хьакъехьара дика опыт. ДIахо кхы а шерагIа боаржабе беза комплексни экономически эффективность бахьан лоаттабу къовсам.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш, ерригача предприятей кулгалхой декхарийла ба арахецача продукце дикал лакхъяра тIехьара къовсам хIара денна шербе. вIалла брак хулийтаргйоацаш болх вIаштIехьбаккха. Цу балха юкъе чIоагIа лоархIаме да материальни безам совбоаккхаргбола гIулакх вIаштIехьдаккхар а.

Продукце дикал лакхъяра бола къовсам цхьаццадола «хьажараши» «месячникаши» леладарах боалаш бац. Из хIара денна лоаттабе беза. Саратовски методо дерхIар да дунен тIа дикагIа йолча стандартащца вай продукци нийсъяра цахаддаш, планах къовсам лоаттабелга. Цунца цхьана саратовски методо иштта белгалдоаккх, продукце дикала хьалхара жон дала дезар эггара хьалха из хьаяьр волга. Цудухьа лакхбе беза цу хьакъехьара хIара болхлочун бехктокхам.

ТIехдика мара ара ма хеца продукци!

Семилетка—ханал хьалха

ДIАЛУРГЬЯЦ ЦIЕ БАЙРАКХ

Октябрьски района мехкдаьттахоша 28 августа мехкдаьттеи гази яккхара йола бархI бетта план кхоачаш а яь, планал совгIа эзараш тоннаш доагор даьккхад. Цхьа шуи ах шуи да Къилбаседа - Кавказски совнархоза чуйоагIача мехкдаьтта доахача предприятешта юкъерча яхье цар хьалхе лелаю. ХIаьта иштта дизза шу да РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-еи дIа - юха тела Цiе байракх цар лелаю.

ТIеххоачашъяьй скважинашта бурув тохара план а, дикка лакхденнад технико-экономически хьокхамаш а. Планах лаьрхIачул 5,3 процент лакхъеннай къахьегама овсарле, хIаьта продукцега дIабодаш бола мах 2,5 процент лохбарах 40 эзар сомал дукхагIа пачхаьалкхен ахча кходе карагIдаьннад.

Уж толамаш дахара низ ца кхобеш къахьийгая ерригача болхлойи специалистийи коллективо керда технологи, автоматизаци, механизаци производства юкъекхухьаш. Болх беча скважинай фонд тоаяра дукха къахьийгад района мехкдаьттахоша. Цо торо хилийтар мехкдаьттеи гази яккхар дикка лакхде. Шу доладенначa хана денз кIоарга-насосни фонтанни скважинай балха юкъейоалаяьй 120 геолого-технически мероприяти. Цар а торо хилийтар болх беча скважинех дикагIа пайда эца, хIаьта кхо эзар тонн гаргга лаьрхIачул дукхагIа доагор даккха а.

Уж мероприятеш юкъейоалаьчул тIехьагIа цхьайолча скважинай денни-бийсанеи доаккхаш йола мехкдаьтта пхи-ялх тонн лакхделар. Царех я №№ 12, 38, 32 йола скважинаш, кхыяраш.

Кердача технологецеи методашцеи юкъекхухь укхаза геолого-технически мероприятеш. Масала, гидропескоструйни перфораци, йIовхалца еш йола обработка а, кхыйола методаш а. Цул совгIа, мехкдаьтта дукхагIа даккхара дика гIо дир ткъаь шозза тайп-тайпарча скважинашта яьча капитальни ремонто.

Ханал хьалха план кхоачашъяра доккха новкъостал ду коллектива юкъе шерра яьржача социалистически яхьо. Управлене еррига участкаш, цехаш, предприятеш я шоайла яхье яьнна. Массаза хьалхе лелаеш хьинаре къахьегаш хьайоагIа коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеш йола нов. Хащенко Иван Петрович керте латтача Гойт-Кертерча участка коллектив. Къахьегама овсарле дикка лакхъеш, продукцега дIабодаш бола мах 6,9 процент лохбаьб укхаза. БархI бетта план ханал хьалха кхоачаш а яь духхьал цу коллективо 30 эзар сом пачхаьалкхен ахча кходаьд.

Иштта дика къахьегама толамаш даьхад телемеханизированни промысла коллективо а. Дика къахьегарца белгалъяьннай мастераша нн. Ананьева, Пронина, Лукьянова кулгалду бригадаш, капитальни ремонт еча нн. Воробьев, Федосов керте латтача бригадай коллективаш, кхыбараш а. Дукха ба управлене коллектива юкъе лакха говзал йола специалисташ. Массанена хьокхам телаш, производственни нормаш тIеххоачашъеш къахьег цар. Уж ба операторaш Набиулин, Юсупов, Макиев, Блинков, бурув деттараш Польшин, Коробов, слесараш Абдулаев, дукха кхыбараш а.

Шоай мел йола торонаш оарцагIъяьха, хьинар ца кходеш къахьег хIанз «Октябрьнефта» йоккхача коллективо кхоалагIча квартале а социалистически яхье хьалхара моттиг яккхарах, хIаьта карара кара тела Цiе Байракх а шоашка йитарах.

Г. ЛУКЬЯНОВ,
«Октябрьнефта» НПУ производственно-технически отдела начальник.

ВIАШАГIКХИЙТТАЧА IАРБИЙ РЕСПУБЛИКА ПРЕЗИДЕНТАЦАРА СОВЕТСКИ КУЛГАЛХОЙ ПЕРЕГОВОРАШ

Кремле 30 августе ВIашагIкхийттача Iарбий Республика Президентаца, Iарбий социалистически союза Председателца Гамаль Абдель Насерца переговораш хилар советски кулгалхой.

Переговорашта юкъе советски оагIонгахьара дакъа лоацаш хилар Л. И. Брежнев, А. Н. Косыгин, А. И. Микоян, А. Н. Шелепин, СССР министраш А. А. Громыко, Р. Я. Малиновский, кхыбараш.

ВIашагIкхийттача Iарбий Республика оагIонгахьара переговорашта юкъе Президентаца Гамаль Абдель Насерца цхьана дакъа лаьцар ОАР вице-президента Закария Мохи Эд-Дина, Къама собране Председатела Анвар Эль-Садата, кхыча мехкашцарча гIулакхашта волча премьер-министра заместителa доктора Махмуд Фавзе, кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Махмуд Риада, кхыбараша.

Иштта 29 августе Подмосковье а хинна йола уж переговораш йолча хана дIахо дихьар хьалхагIа дийцача дешай хьакъехьа вIаши дагабувлга. Переговораш белгала яр безаме, даггахьара, гучахьара хиларца. Керттера терко тIаерзаяь дар хIанзарча ханара дунен халкъашта юкъера хьали СССР-ан ОАР-ан юкъера доттагIала гIулакхаш леладелга дIахо дегIаккхувлари.

(ТАСС).

ХIАНЗЗЕ А ЛАРД ЙОЛЛА ХУРГБОЛЧА ХЬУВКЪАМА

ТIАДОАГIАЧА ШЕРАРА ЯЛАТАШ ХЬУВКЪАДАРА

Грозненски района № 3 йолча сомий-баьца даарий совхоза кхоалагIча отделене кхаш леладераша гурахьа дувш дола кIа хий деттача участкашка дIале лаьрхIад. Цудухьа, ка бола ялаташ чуийца даьнна кхаш сихха гурахьа дувргдолча ялаташта лаьрхIа кийчде болабелар цу отделене механизатораш.

Укх шера 1000 гектара тIа гIадувргда цар гурахьа дув ялат. Царех 600 гектар лаьтта хий детташ да.

ЧIоагIа терках тIабахийтаб механизатораша лаьтта дика ахара. Массанахьа доагIIача тайпара кIоарга аьхад лаьтта.

Трактористаша М. Абдулкадыровеи И. Абдурузуковеи шоай дийнахьара норма тIеххоачашъеш норма 5 гектар мара йоацача 9 гектар оах лаьтта.

Лаьтташ аха доладалалехьа хIара гектара тIа 3 центнер суперфосфат техай.

Укх шера гурахьа дувш дола ялаташ кхедара лаьрхIа механизированни звено вIашагIъеллай. Цу гIулакхо хIара механизатор ше беча балха бехктокхаме ву. Цудухьа, дикагIа лел цар массайолча участкашкара болх.

Эльмурзаев Хьамида звенос шоай аьха баьннача лаьтташта дика планировка а яь из тIуна хилийтара хIанз хий детташ боахк.

Лаьтта кийчдарга хьежжа техника а фу а кийчдеш боахк отделене механизатораш. ХIанз тоаяь, даьтта хьекха яьнна ялх СУК-24 яха сеялка латт отделене. Фу кийчдаь бовлаш а латт уж.

Укх шера гурахьа фу урагIеи пхорагIеи дIа а тоссаш ялаташ дIаде лаьрхIад цар. Тха механизатораша, — йоах отделене механика нов. Космынина, — укх шера гурахьа ялаташ дика а ханнахьа а дIадера мел эша кхоачам баьб.

А. ПЕНЬКОВ,
агроном.

Кхашкарча балхий темпаш лакхагIа

Лаьтташ леладерий гIулакхаш дукха да хIанз. Ялаташ чуэцаш латтача ханна гуйран культураш дIаеи хьатIадоагIача шерарча хьувкъама лард йоллеи кийчлуш ба уж.

1-ча сентябре кхаччалца кхашкара балхаш укх боараме кхоачашдаьд республика колхозашкеи совхозашкеи:

Чуийцай силосан мошача доакъарийнеи лаьрхIа хьажкIаш 38,6 эзар га, зябь аьхай 50,6 эзар га.

Силосан мошача доакъарийнеи лаьрхIа дIайийнача хьажкIий кхаь даькъах ши дакъа хIана яц аьнна я чуийцараш.

Урус-Мартана района боахамашка 92 проценти Наурски района боахамашка 85 проценти хьекхай хьажкIаш.

Гидуаргаш чуэца йолаеннай дукха колхозаши совхозаши. 23 эзар гектара тIа дIайийнача цу маьхерча культурах чуийцай хьалхара 919 гектар. 29 процент зябь аьхай. Хьалха йода 61 процент зябь аьха МалгIабика район. 48 процент аьха Гудермеса, 40 процент аьха Сунженски районаш. Эггара тIехьайисай 7 процент мара зябь ца аьха Шелковскойи Наьсарени районаш.

Кхашкара балхаш дикеи темпаш лакха йолаши чакхдахар — юташкарча къахьегамхой хьалхарча агIанара декхар.

ЛАЬТТА АЬХА ДОАЛАШ ЛАТТ

Гурахьа юв культураш ханнахьеи дикеи дIайийна яхара чIоагIа къовсам лоаттабу Сунженски района XX-ча партсъезда цIерахча колхоза механизатораша. Аханара ялат чуийца доалашехьа а нохараш тIехьа дола тракторaш араяьлар кхашка лаьтта аха аьнна. Лаьтта оахача дийнахьеи буси ца социйташ болх беш яр укхаза пхиъ агрегат. Гурахьа дув ялат дIаде лаьрхIа дерригa лаьтта аьха даллалца цIаккха десацийтанзар цар шоай болх. Аха дезаш хиннар кIезига лаьтта дацар. Дерригa а 2270 гектар дар из.

Къаьстта дика къахьийгад цига трактористаша Рухлин Андрея, Трикозов Петра, Кремнев Виктора, иштта кхыбараша. Царех хIаране 130—140 процент кхоачашъяьй шоай дийнахьара норма.

Гурахьа дув ялат дIадера чIоагIа къовсам лоаттабу «Заветы Ильича» яхача колхоза къахьегамхоша а. ХIанзле 400 гектар аха дезача 350 гектарал совгIа лаьтта аьха баьнаб уж. Дика толамаш доахаш хьавоагIа тракторист Белхароев Махьмад. ХIара дийнахьа нормах 4,5 гектар мара аха ца дезача 8—9 гектар лаьтта оах цо.

ХIанз агротехнико яххача бесса шин сменах болх а беш тIадоагIача шера ялат хьувкъадара шоай низи хьинари ца кходеш къахьегаш ба колхоза трактористаш.

В. ЗАРИН.

ЛАЬТТА КИЙЧДЕШ БА

Укх шера Урус-Мартана района «Горец» яхача совхоза механизатораш гурахьа дувча ялаташта лаьрхIа 2700 гектар лаьтта аха дезаш бар, хIаьта цар хIанз аьхар 2520 гектар да. Цул совгIа, 1000 гектар зябь а айяьй совхозе.

Дика къахьийгад Н. И. Жабраилови Алаеви керте латтача бригадаша. Цар хIанзле лаьтта ахара план кхоачашъяьй. ДоагIIача тайпара кIоарга оахам а деш шоай денна норма 1,5-зза кхоачашъеш къахьегаш хьабоагIа трактористаш Ж. Мусаев, А. Джамалдинов, Э. Мирзикаев, иштта кхыбараш.

ХIанз хIамаш дIаелехьа лаьтта тIунал хургйолаш хий дуллаш боахк совхозе. Уж хий дилла баьнаб 700 гектар лаьттанна.

С. СУЛТАНГИРЕЕВ.

Бухсоццаш Кремле хинна къамаьл

31 августе Кремле хилар ВIашагIкхийттача Iарбий Республика Президентаца, Iарбий социалистически союза Председателца Гамаль Абдель Насерца советски кулгалхой бухсоццаш хинна къамаьл.

Къамаьла юкъе советски оагIонгахьара дакъа лоацаш хилар Л. И. Брежнев, А. Н. Косыгин, А. И. Микоян, А. Н. Шелепин, СССР министраш А. А. Громыко, Р. Я. Малиновский, кхыбараш.

ВIашагIкхийттача Iарбий Республика оагIонгахьара къамаьла юкъе Президентаца Гамаль Абдель Насерца цхьана дакъа лаьцар: ОАР вице-президента Закария Мохи Эд-Дина, Къама собране Председатела Анвар Эль-Садата, кхыча мехкашцарча гIулакхашта волча премьер-министра заместителa доктора Махмуд Фавзе, кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Махмуд Риада, кхыбараша.

Къамаьл долча хана дIахо дихьар хьалхагIа дийцача дешай хьакъехьа вIаший дагабувлга. Къамаьл чакхдаьлар цIенача дог-уйланца.

(ТАСС).

ЧССР ПАРТИЙНО-ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ДЕЛЕГАЦИ СССР-е ВИЗИТАГIА ЙОАГIАРГХИЛАРАХ

КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето ехарах укх шера сентябрь бовш официальни визитагIа Советски Союзе кхоачаргья Чехословаке Коммунистически парте Центральни Комитета Хьалхара секретарь, ЧССР Президент новкъост Антонин Новотный керте вола Чехословацки Социалистически Республика партийно-паччахьалкхен делегаци.

(ТАСС).

СИЛОС IАЛАШЪЮ

Шелковской района Менжинске цIерахча колхозо укх шера хьайбашта 12500 тонн моша доакъар кийчде лаьрхIад. Эрий тIаьннача баьцах 300 тонн гаргга силос дIаеллай цар. ХIанз чуийнна хьайбаша Iа доаккхаргдолча моттигашка хьажкIий силос йоллаш боахк колхозхой. Из болх беш 4 комбайни, 15 автомашини, 50 колхозхои ва. Силосни кIоагашка 2000 тонн моша доакъар дIаделлад цар.

Яхье баьнараштa юкъе хьалха латташ ба комбайнераш Пичугин Юрий, Батурин Александр, тракторист Еременко Иван. Цар дийнахьа шин агрегатаца 150 тонн хьажкIий доакъар кийчлу. Дика болх бу шофера Казаченко Тимофея а.

К. ОСМАНОВ.

ТОРГОВЛЕ ГIУЛАНХАШТА ЙОЛЧА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН КОМИТЕТЕ

1965 шера 1-ча сентябре денз розничии мaьхаш юкъера лаьрхIача 25 процент лохдаьд хлопчато-бумажни кIадаех яьча школьни форма розничии мaьхаш.

ВЬЕТНАМ КЪАХЬЕГАШ А КЪУВСАШ А Я

(Наькъа водаш зеденнараш)

Итт шу хьалха советски журналистий хьалхарча группа юкъе волаш Вьетнама Демократически Республике хилар со. ХIанзза йистебаьннаб Духьален тIом. ТIеххьара французски салте дIавахав тIемо бохабаьча, бакъда эшабаланза болча вьетнамий къаьнарча мехкара. Халкъ доладелар ший мохк тоабе, бирсача тIемо яь човнаш ерзае. Цу хана тхона массанахьа а бIаргагора турпален къахьегам. Юхаметтаоттадеш латтар наькъаш, тIаьш, промышленни предприятеш.

ДагадоагIа городе-порте Хайфоне тхоаш дахар. ДРВ столицал Ханоял кхо бIаь ди тIехьагIа мукъаяьккхаяр из. Городага бодача наькъал дехьеи сехьеи аьшкабетонни доташ латт. Сагота а, бирса а хьежуж шоай дайнача бойницийи бIаргашца юхе гIолла тIехлелхача машинашка. Доташта гонахьа я кIарцхала аьшкасаьрга мукхйиаь, вIашагIйийна гирляндаш. Хайфоне дIакхача пхи километр юсаш французски патрула соцаю машин. Эпсаро-Дьен-Бьен-фу юхxе йохаьйча колониальни арме викалех тIеххьарчо—пропуск бе кхестаеш тоъала ха а яьккха, честь а денна, кулга оамалах мукъа лу тхона. Машин дIайолалу, хIаьта тхо демаркационни зона дехьарча оагIон тIа довл. Цигара а шоллагIча дийнахьа дIадохийт французий эскар, Вьетнама Демократически Республика военно - административни Iаьдала бедоал а кхоачаш.

Дукха лийлар со цу хана йоассеннача, еннай аьнна хетача городе. ГIар-тата доацаш яр порт, дIакъайлаяр тикаш. Цхьан улицах со дIавахача города а берригача мехка а йоккхагIа йолча предприяте цементни заводе кхаьчар со. Укхаза а яр гIар-тата доацаш сатийна. «Молха хьаж» хьа ма кхийтте а, предприяте дас—француза приказ делар демонтаж а йийя вIаштIехьа мелд оборудовани завода территорера Францe дIаяхийта аьнна.

ХIаьта хIанз юха а Вьетнама Демократически Республика йоккхалга а лоархIамга а диллача шоллагIча городе Хайфоне кхаьчав со. Йовзац сона улицаш, города йистош. Хайфон шерьеннай, пригородашка хьалъяьй керда промышленни предприятеш. Кооперативни кхашка болх беш я тракторaш, дуга дIадийнача кхашка хий дIаухийт механически насосаша. ТIаккха ер фуд? Кхай юккъе лаьттах гув ба. Наькъа такилг дода цунгахьа. ДIагарга кхоач тхо. Бомбоубежище. Докъадаланза долча лаьттанга хьежача гучадоал, из гув укхаза хьабаь дукха ха йоацилга.

Цу тайпара бомбоубежищеш бIаргаейра тхона юхаметтаоттаьчa цементни завода территоре тIа, городской парке, порта гаьна йоацаш.

Дизза цхьа шу хьалха, 1964 шера 5 августа, американски самолеташа эггара хьалха бандитий хьисапе бомбаш чуйийттар Вьетнама Демократически Республика территоре. Цу хана денз, Женевски соглашенеш телха а еш, США тIема-фецарча низий самолеташа, хадданза ДРВ территоре а ухаш, бомбаш етт машара городашта, юрташта, госпиталашта.

ТIом... Из кхераме, бирса дош Вьетнаме массанахьа а хаза йиш я. Агрессорий атакаш майрра юхаетт наха. Вьетнамски зенитчикаша хIанзолца хьа пхи бIаь пентагоновски самолет чуяхийтай.

— Оаха чIоагIа баркал оал советски доттагIашта, — аьлар сога цементни завода ополченций кулгалхочо нов. Тхе Шона, — хьалха дIаяхача хана а, хIанз а цар тхоашта новкъостал дарах. Нийса хиннад, бокъонца бола доттагIий хало тIаккхаьчача бовз, яхилга. Болх тIагIертта бу оаха, — йоах дIахо Тхе Шона, — укх шера 670 эзар тонн продукци арахецаргья оаха. Планал совгIа арахийца цемент мохк тIемах лорабе эшарашта гIоргья.

Иштта уйла йолаш ва тахан Вьетнаме моллагIа а: деррига а даьхенна, деррига а моастагIа эшавара!

2 сентябре вьетнамски халкъо дезду Августовски революце 20-гIа шу. Дицлургдоацача цу дийнахьа Ханоя центральни майдане—Бадинь нов. Хо Ши Мяна Вьетнама Демократически Республика хьахилар дIакхайкадир. ТIемо дикка новкъарле йир хьинар долча халкъа де мел лийрхIар кхоачашде. Цхьабакъда халонаш мелла дукха хиннале а, вьетнамски болхлочо, ахархочо, интеллигента хьахьекхар Советски Союзеи кхыча социалистически мехкийи гIонца фу карагIдаргда нортамукъадаьннача низашта, кортамукъача къахьегама сага. Уйла ел укх цифрай: 1939 шера Вьетнаме ший еза-йоккха промышленность яцар. Деррига а, кхыметтел тайи махей тIехь, арахьара хьатIада дезаш дар. 1954 шера хьалъяьр 41 предприяти. 1965 шера еллар еза-йоккхача промышленноста лард. Бытови товарех 90 процент хьаю мехка фабрикашкеи заводашкеи. Хьалъяьй 1014 промышлени предприяти.

Хьалха тIехьабиса аграрни мохк лоархIаш бар Вьетнам. ХIаьта из иштта да а дар-кх. 1939 шера еррига а арахецаш яр 2800000 тонн кхачан продукташ. 1965 шу долалуш юрта боахама продукцех (дугах лаьрхIача) 6059400 тонн хилар. 90 процент хиллал бола ахархой вIашагIкхийттаб кооперативашка.

1939 шера наггахьа мара дийша саг воацаш мохк бар Вьетнам. ХIанз 95 процент нах дешеи яздеи ховш ба. Юкъерча школашка дешаш да 2660600 бер (1939 шера 567300 бер мара дацар дешаш). Вузашка дешаш 1939 шера 582 саг мара вацар, хIаьта хIанз 27000 саг ва. ХIара 2000 сага сих цхьа лори фельдшери ва.

Уж цифраш — вьетнамски халкъо Iалаьмате доккхий толамаш дахара тешал да. Цар боккъала а гIадкхувла сурт увттаду, демократически республика низ болаш а толамаш доахаш а йолга йоах цар. Цар гIадкхувл вьетнамски халкъа доттагIий, хIаьта тахан Къулбехьен Вьетнаме шоай Iаьржа гIулакхаш деш боахкараш, Къилбаседехьен Вьетнама территорена бомбаш етта самолеташ ухийтараш гIад доадеш чIоагIа эгIаз а кхувл.

Ког гIорто моттиг дIаьннача неоколонизатораша ца деш цхьаккхе а хIама дитац «Коммунистически кхерамца къовсам» лоаттабу оаха яхаш. Къулбехьен Вьетнаме шоай бIу дукхагIа Iоабеш боахк уж. ХIанз американски кепа йоалоду но ше а гуччахьа язду. Къулбехьен Вьетнама къам мукъадаккхара фронта доакъошта духьаларча тIемашка юкъарчал доацаш дакъа лувцаш США форда гIашлой подразделенеш йолга. Эскалаци салцанза я. Цхьабакъда, из ше лелайойя а Вашингтона гуш дац шийна дукха езаенна авантюрай политика а тIехьа ше чуяхача ушалалара мишта яргья. Из хадданза массе а хана океанал дехьарча столицана дагаухийт Къулбехьен Вьетнамера США кхухьаш долча боаба янкеш чубадача цинка кIешаш. Из царна дагаухийт Да-Нанг е Дук-Ко йолча къулбехьен вьетнамски патриоташа тIа-тIа дукхагIа хойлийташ еттача хIамаша. Из боккъала а дика хьахьувкх июле-августе со Къилбаседехьен Вьетнама гIолла лелаш сона бIаргаяйнача йоагаш хиннача самолетий гаргаша.

Со хиннача ерригача предприятешка, ерригача юртбоахама кооперативашка наха дувцар «Цхьан бе жIови нухи, вокх бе — топ» яха болам берригача мехка гIолла дIакхеста хилар. Кагирхошта юкъе дув баара хьисапе кхайкаду ер дешаш: «Кийча ва хьашт долла декхар кхоачашде. кийча ва моастагIчоа духьал лета!».

Оакхарий хьисапе тIа а ухаш американски авиацес дукхагIа довнаш деш йолча провинцешкен районашкеи ахархой вIаштIехьдаьннад хьалхагIарча хьувкъамах дола дуга йиллача ханал хьалха чуийца доаккхилгеи шоллагIча хьувкъама дола лаьтта кийчде болалулгеи. Укхаза дуга дIадув майда шерьяьй, ирригационни гIирсий сеть дукхагIа хиннай.

Со теш волаш хилар кхычарел дукхагIа бомбаш етташ йолча Винь, Тхань-Хоа, Донг-Хой, Нам-Динь яхача городашка фегарча кхерамз доахача оарца хоама отбой махилдлане а болхлоша шоай станокашта юхера моттигаш дIалувцаш хилар. Массанахьа а тIеххоачашъю производственни планаш.

Боккъала а фаьлгаца дувццала дола турпалали къонахчали долаш шоаш хилар хьахьувкх кхалнаха. Данг-Хойгара дукха гаьна йоацаш йолча моттиге сога хьоашал тохийтар халкъа милице кхалнаьха отряда денал дола командир йолча нов. Нгуен Тхи Саоца. Республика ханнара йола из йоI шоай округе даь а ца Iеш, кхычахьа а сий деш я. Цун цIи йовз Ханое а, Хай-фоне а, Къилбаседехьеи Вьетнама кхыча городашка а. Цун зенитни пулемет низ болаши нийса етталуши йолга хов американски ассашта а. МоастагIчун самолетий цхьа атака юхатеха Iийнаяц Нгуен Тхи Сао. Тахан итташ ученицаш, бIаьш цо дер де баьннараш ба цун.

— Аз кхоачашдер сай гражданcки декхар да, — йоах нов. Нгуена. — Тахан оаха самолеташта духьала тIом бу. МоастагIа сигала ва. Цхьабакъда, эшаш хуле, Духьален тIом болча шерашка сай йоккхагIа йола йиша санна, эггара хьалхарчарца фронте гIоргья со.

Сона бIаргаейра машарерча сигала моастагIий самолеташ, йохаяь юрташ, цIенош: сона хезар Iочуеттача бомбай шокарч. уж лелхаш, цар ду таташ: со хьийжар «иксаш» тIалатта учрежденей кораш; со тIехвийлар моастагIаша йоагаяьча бензовозаштеи бомбаш йийтта йохаяьча школаштеи юхе гIолла. Унзара сурташ дар уж. Цхьабакъда, цхьанна а хIамо дохадаьдац къовсам дIахобахьа, ший лаьтта лораде кийча дола вьетнамски халкъ. ХIара вьетнамец сабаре а, денал долаш а ва. Из вохац ший мехка эттача чоалханерча хьалех, хIаьта ший бе йоалла топ чIоагIагIа тоIа а ю. Валлалца латта!

...Юха а хьож со итт шу ха йолча сай записной книжкашка. КорадоагIа сона ер йоазув: «Ханой. Юхаметтаоттае йолаяьй механически завод. Новкъостал де Советски Союзера специалисташ баьхкаб...».

Тахан цу заводо мехка тайп-тайпара продукци лу. Предприяте къонача инженера нов. Данг Куок Тхи «Советски специалистий аллеяга» хьажа дех тхо. Аллее тхо дIадолхаш цо дувц тхона, вошала символа хьисапе хIарача советски новкъосто цIавахалехьа цхьацца сомий га егIа хиларах. Гаьнаш дегIаяьхкай, летай. Массехк шу даьннад болхлоша цу бешара «лижчи» яха чам бола тропически сом гулбу.

— Вай вежарий доттагIал, — аьлар нов. Данг Куок Тхи, — кIоарга овлаш долаш да. Цу доттагIлено низ лу вайна вай юкъарча гIулакха тIехьа къовсам лоаттабе а, из бахьан къахьега а. Дега тIара баркал оал оаха советски халкъа машар болча а, тIом болча а хана цо тхона материальнии моральнии гIо дарах, ткъо шу даьннача республика кхераме долча укх деношка тха оагIув хьаллаьца из латтарах.

В. КАССИС.

Ханой—Москва.

Партийни вахар

КОММУНИСТАША БАЛХА ИТОГ Ю

Беррига а кхо шу мара дац «Сунжанефта» НПУ шоллагIа промысел йола. Цхьабакъда, цу лоацача хана партийни организаце хьалхленна мехкдаьтта промысла коллективо боккха болх баьб промысел хьешин цун база чIоагIъеши. Оьлангара хувцаденнад промыслови объектай, скважинай, групповой установкай куц.

Промысла партийни организацена юкъе ва 13 коммунисти 2 КПСС членийн кандидати. Берригаш а производства кертерча участкашка болх беш ба уж. Масала, мехкдаьтта доаккхача бригаде болх беш 7 коммунист ва. Цу денал долча коммунистий группана керте латт Георгий Михайлович Емельянов. Группо чIоагIгIа терках тIабохийт мехкдаьтта даккхара паччахьалкхен план кхоачашъяра. Цхьабакъда, цар къахьегама толамаш айхха дувзаденна да коммунисташа болхлошта юкъе беча кхетама балхаца. Из дика кхета а деш группа членаша болхлошта юкъе тайп-тайпарча темаех йола беседаш ю, газеташ деш, хIара болхлочунца къаьстта кхетама болх бу. Цу тайпара кхоачашду коммунисташа шоай партийни декхар. Царна дика хов болхлой кхетам лакхбарца къахьегама толамаш тIехдаргхилар.

Дукха ха йоаццаш хилар промысла партийни организаце отчетно-хоржама собрани. Собране коммунисташа итог йир шоаш баьча балха, партийни бюро балха кхоачамбоацараш гучадоахаш критика йир, дIахо берг болча балха наькъаш а боахама-политически декхараш кхоачашдара де деза гIулакхаш а белгалдаьхар.

Отчетни доклад еш промысла партийни организаце секретара нов. И. А. Кадзаева дийцар промысла коллектива хьалхашка лаьтта кертера декхараш кхоачашдара болхлой оарцагIбоахаш партийни бюрос баьча балхах. Промысла болхлоша мехкдаьтта даккхара паччахьалкхен план кхоачашъяьй, планал тIех 1461 тонн мехкдаьтта а доаккхаш, аьлар докладчика. ХIаьта къахьегама овсарле 0,9 процент лакхъяьй, мехкдаьтта даккхара дIабода мах 4 процент лохбаьб.

Рационализаци яра эттача конкурсе 1965 шера хьалхарча ах шера хьалхара моттиг яьккхай № 2 йолча мехкдаьтта промысла коллективо. Мехкдаьттаца долча парафина дукхьал, мехкдаьтта бIехалар лохлара тIехьа, мехкдаьтта доаккхаш дийнахь-буc дIалодачун учет оттаяра тIехьа боккха къовсам а лоаттабеш, промысле деш дола балхаш аттача дахара дукха хIама даьй рационализатораша. Дикка тоабир водоотбойника а гидросифона а болх, скважинашка болх байтара технологи тоаеш дукха хIама дир. Цу дерриганешта юкъе доккха дакъа лаьцад коммунисташа Константин Федорович Маляренкос, Иван Иванович Холопова, Георгий Михайлович Емельянова.

Партийни бюрос баьча балха опыташара толашагIар белгал а доаккхаш собране къамаьл даьча коммунисташа Маляренкос, Емельянова, Круглова, Янова, Потапова, Еремеева партийни принципах гучадаьхар партийни бюро балха тIехь дола кхоачамбоацараш. Партийни бюрос хIанз во вIаштIехьбаьккха бу партийно-политически болх, йоахар цар. Ханханнахьа яьац партийни собранеш. ХIаьта партийни собранешка кIезига увттадаьд производственни дешаш, коммунисташтеи болхлоштеи юкъе беча идейно-политически балха дешаш. Масала, промысла партийни организаце хьаьяр инженерно-технически болхлоех болча нахах латта докладчикий группа, коммунист И. И. Холопов керте а латташ, йоах докладчика. Цо шийна енна партийни поручени кхоачашъянзар — вIалла болх баьзар группо. Ледара вIаштIехьбаьккхабар къонача коммунисташта идейни кхетам балара болх, хьалха латта болхлой Коммунистически парте мугIарашта юкъе бахара гIулакх.

Отчетни хана чухь КПСС членалла хьаийнар ши саг мара вац. ХIаьта КПСС членалла кандидат хинна нов. Х. Н. Сабиев парте членалла хьаэнанзар КПСС Сунженски райкомо. Цо хьахьокх къона коммунисташ кхетабара болх партийни организаце формально баь хилар, цо из лоархIам бола гIулакх тесса леладар. Из даьд промысла болх беш Iалаьмате дика нах, парте сийлахь-йоккха цIи лелаехьакъ дола нах боллашехь. Царца кхетама болх баьбац. Уж ба производстве хьалха латта Саламатин, Коломыцев, Малевина, Власова, Янчкина, Ломоносова, кхы дуккхабараш.

Партийно - паччахьалкхен тIахьожама комитета новкъостала йолча группана керте латтача коммуниста нов. Пузенкос ше къамаьл деш белгалдаьккхар партийни бюрос цу группа балха ледара хьалхлелелаь хилар. Цулухьа шийна тIадилла гIулакх мадоагIара кхоачашдудалац группага.

Партийни бюро балха тIехь цIенхаштта кхоачамбоацар да цо социалистически яхь лоаттаяра гIулакх ледара леладеш хилар. Промысла ерригача бригадашеи участкашеи социалистически декхараш тIанийцад, промысла ерригa коллектив коммунистически коллектива цIи яккхара тIехьа къовсам лоаттабеш я. Цхьабакъда, цар лоаттаеча яхьа итогаш яц профсоюзни комитето, цар шоай социалистически декхараш мишта кхоачашду хьажац. производстве хьалха латтарий опыт дIайовзийтара хIама дац. ХIаьта партийни организаце кIезига терко яьй профсоюзни организаце беча балха, ледара хьалхле лелаяьй цун балха.

Отчетно-хоржама собрани чакхъяьлар беррига нах хьабаьхка а дуккхача коммунисташа доккха дакъа лоацаш а. Коммунисташа гIулакхана а партийни принцип йолаш а гучадаьхар партийни организаце беча балха тIехь дола кхоачамбоацараш. Промысла партийни бюро кердача составо бе беза болх цIенхаштта тоабара тIаерзаяь решени йир собране. Партийни бюро балха кулгалде хержар Александр Максеевич Пузенко.

Л. РЯБОВА,
Сунженски района радиокорреспондент-организатор.

ТОЛАМАШКА ХЬЕЖЖА ТЕЛ СОВГIАТАШ

Семилетка тIехьарча шера къаьстта дика къахьегаш я Наьсарен мельзавода коллектив. Ер кхоалагIа бутт ба республикански Сийлен доска тIа тха коллектив яьккха.

Завода болхлоша хьинар кхо па деш къахьегарах, хIара квартале ахчан премеш тел завода коллектива. Масала, хьалхарча квартала план тIехкхоачашъярах кара тела ЩIе байракхи хьалхара ахчан премии елар тхона, хIаьта шоллагIча квартале кхоалагIа ахчан преми елар.

Иштта къахьегама толамаш даха вIаштIехьдаьннад тха болх нийса вIаштIехьбаккхарахи хIара болхлочо хьинар кхо ца деш къахьегарахи. ХIара болхлочо кхетаду ший участкана ше бехктокхаме хилар, цхьанне шоллагIчоа новкъостал ду.

Производствана юкъе керда технологи кхухь оаха. Шерра социалистически яхь йоаржаяьй бригадашта, къаьст - къаьстача болхлошта юкъе. Коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхара къовсам лоаттабеш йиъ бригада я.

ТIаийца социалистически декхараши паччахьалкхен плани кхоачашъярах кхоачамбаь Iац завода болхлой. Керда мероприятеш балха юкъе а кхухьаш керда наькъаш лех къахьегама овсарле лакхъяра.

Укх шера заводе хьалъеш я искусственни сушилка. Дукха хIама ца эшшаш хьалъяь йоалаш латт из. ХьажкIаш чуэца йолалуча деношка хьалъяь яргIолаш я из.

Кердача сушилка мощность 4-зза лакхагIа хургья къаьнача сушилкачул. Цу гIулакхо вIаштIехьдоалийтаргда Ермоловски элеваторе дIакхахьа а ца езаш тхоай заводе хьажкIаш йокъае.

ХьажкIаш хьачуаца мара ца езаш кийчо яьй тха коллективо. Машинаш Iойоассаю механизмаш кийчъяьй, машинаш механизированни хьисапе Iойоассаяра кхы тIа а чаккхйоахаш я керда мероприятеш.

Укх шера тха торо я тхоай складашка 10 эзар совгIа тонн хьажкIаш хьаэца. Беттагара беттага дикагIа хул коллективо доаха толамаш. Июль бетта план ханал хьалха кхоачаш а еш, планал совгIа эхьа хьоар 26 тонн я. Кхы лакхагIа да август бетта даьха къахьегама толамаш. Планах лаьрхIачул совгIа даьккха хьоар 420 тонн я.

Хьинаре къахьегарца шоаш лоархIийташ дукха болхлой ба тха заводе. Царех ва воккхагIвола вальцовой Евлоев Махьмад, Шадыжев Башир, Нурулина Рая, кхы дуккхабараш.

Лакха дикал йолаш гIишлоймонтажни балхаш деш я заводера гIишлошъерий дуккха бригадаш. Укх шера завода болхлошта лаьрхIа хьалдеш да 32 квартира йола цIа. Кастта цу чу баха ховшаргба завода болхлой. Тха завода коллектив дог тийша я ше шера план ханал хьалха кхоачашъергхиларах.

М. БОРОВ,
Наьсарен мельзавода директор.

ВорхI шера план ханал хьалха кхоачашъяра къаьстта дика къахьегаш я укх шера Грозненски № 1 йолча ательера нов. Алмазовас кулгалду бригада. БархI бетта план 115,7 процент кхоачашъяьй цо, планал совгIа тийга хIамаш 2 эзар совгIа сома маьха я. Къаьстта дог гIоздаьлар бригада члений 31-ча августа: 9 бетта план кхоачашйир цар цу дийнахьа. Дика къахьегаш ба нн. Арутюнян, Попова, Подковырова, кхыбараш.

Сурта тIа: Попова Надежда задани луш я Подковырова Надеждийна.
И. Плиева сурт.

ПРОИЗВОДСТВА РЕЗЕРВАШ ТОХКАШ

«Малгобекнефта» НПУ коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча шоллагIча промысле 1962-ча шера вIашагI а елла болх беш я экономически анализа общественни бюро. Цу юкъа дукха балхаш даьд бюро членаша. Цига вIашагIъехка я оборудованеи запасни оатхалийи, скважинашта лаьттана кIала ремонт яра, транспортах бизза пайда эцара, геологически, кхыйола секцеш. Царна керте латт промысла дикагIбола специалисташ, цудухьа секцеша толамца дIахьу шоай болх.

Оборудованеи запасни оатхалийи секцена керте латт М. Изаксон. Цо къаьстта дика вIаштIехьбаьккхаб секце болх. ДIадахача шерашка нормал тIех хьа а ена пайда ца эцаш ядаш хулар оатхалаш. Цун керттера бахьан дар ерригсоюзни нормашка хьежжа заявкаш увттаеш хилар, уж мел эш а ца хьожаш. Масала, промысла коллективо цу хана шера лаьрхIа заказ а дийя хьаейтар 400—450 глубинни насосаш. Секце техкача гучадаьлар ерригa эша насосаш 200—250 мара ца хилар. Иштта ца эшшаше хьа а яйя йоадайора запасни оатхалаш а. Хьежачул тIехьагIа гучадаьлар складашка Iайна запасни оатхалаш дукха хилар. Из бахьан долаш секце рекомендацех 1964 — 1965 шерашка дикка кIезигйир заказах хьаьххухьа оатхалаш.

Уж кхочамбоацараш балха юкъера дIададахара промысла коллективо ший нормаш чIоагIйир оборудовании запасни оатхалаши эшшача дIаяхийтара. Материалаш мишта лелаю хьожаш секце инициативах шозза рейд яьй, цул совгIа царех мишта пайда эц хьожаш тIахьожам лелабу. Цо вIаштIехьдаьккхар ший ханнахьеи эшаш йолеи оатхалаш бригадашка хургйола гIулакх.

Цу секце членаш 1962—65-ча шерашка хьежарах гучадаьлар хьа а даьккха дIа а ца дохьийташ нормал тIех дукха мехкдаьтта лоаттадеш хилар. КIезигагIа мехкдаьтта юхе дусаргдолаш гIулакх вIаштIехьдаккхара лаьрхIар дейга мехкдаьтта мелови мехкдаьттаца цхьана 12 дюймови коллектора чугIолла дIаахийта, хIаьта 10 дюймови коллекторах пайда эца лаьрхIар деза мехкдаьтта дIадохийтача. Промыслерча дейгача насосни мехкдаьттана дегидраци яра цига хьалйир радиактни пишк. Цо торо хилийтар хьалха Iана замалахь 3 эзар тонн мехкдаьтта юхедусаш хиннача 800—1000 тоннага кхаччалца из кIезигде.

1963-ча шера ремонтни мастерске насосашта ремонт яьчул тIехьагIа цу юкъе брак нийсъелар. Д. П. Бычков керте латтача скважинашта лаьттан кIала ремонт яра йолча секце техкар цун керттера бахьанаш. Цу гIулакха бехке бараш хилар шоай болх дика ца бовзаш бола слесараш. Цул тIехьагIа лаьрхIар уж балхах кхетабара аргI-аргIах царна новкъостала секце членаш ахийта. Ши бутт совгIа ха яьккхар секце членаша слесарашта шоай опыт дIалуш. Цул тIехьагIа ремонт яьча цхьа брак нийсъеннац. Пайдана йоаца насосаш дIакъоастаяра тIахьожам лелабора. Цудухьа, хьалха дIаяхача хана 35—40 насос эшаш хиннача хIанз бетта эшаш хул 28—30 насос. Уж санна кхы дуккха а лоархIаме балхаш даьд цу секце.

Болхлой боагI-боагIача дIаоттабара йолча секце анализ йир лаьттана кIала ремонт еча бригадай балха. Гучадаьлар производствана зе а ца хулаш бригадашка болх беш бола нах кIезига хилийта йиш хилар. Бригадашка подъемникеи АПР-2м яхача модернизировании дIоагIайи беча балха юкъе регистратор яхьар бахьан долаш дикка лакхъелар ремонт ерий къахьегама овсарле. Цул совгIа мехкдаьтта доаккхача балха ваха йиш йолаш мукъаваьлар ийс болхло.

ДIадахача шера экономически анализа бюро хьежар компрессорни станци эшаш я е яц. 160-гIа йолча групповой установке замерни трап оттаьчул тIехьагIа гучадаьлар из эшаш ца хилар. Компрессорни станци болх ца беш соцайир, цига болх беш хинна 10 саг кхычахьа балха ваха йиш йолаш мукъаваьлар. Уж санна йола мероприятеш кхы дуккха кийчъяьй бюро членаша.

Укх шера а дукха балхаш даьд бюро членаша. Дейгача насосни мехкдаьттана дегидраци яро пайда бергбац аьнна хеташ бар дукхагIбараш, хиттар хиланзар. Цхьабакъда, цох пайда баьлар. ХIанз цох пайда эц кхыча промыслашка а. ХIанз бюро коллектив къахьегаш я мехкдаьтта доаккхача кIезигагIа электроэнерги йоврийола гIулакх вIаштIехьдаккхара. ДIахо йодача хана кхы а дикагIа производствана пайда баргболаш балхаш де дерхI бюрос.

А. ГАДАБОРЩЕВ.

«Красный молот» яхача завода цехаша, сменаша, бригадаша шерра социалистически яхь а йоаржаяь къахьег ворхI шера план ханал хьалха кхоачашъяра. ХIанзлехьа царех цхьабараш тIадоагIача шера чотах болх беш ба. Царна юкъе ва завода болхлошта юкъе эггара хьалха коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи енна токарь А. Бериев.

Цу цIера сий даим дакха лоаттадеш хьаьоагIа из. ХIанз кхы а дикагIа къахьег н. Бериева. Сменни нормаш массаз а 150—170 процент кхоачашъю.

Сурта тIа: токарь А. Бериев.
И. Плиева сурт.

Агитаци—таханарча дено маяххара

Производственни коллективашта юкъеи нах шоаш бах - баххачеи беш бола кхетама болх ди тIехьа шерлуш латт.

ХIанз хIара денна беш болча организаторски политико-кхетамеи балха дукхагIа пайда ийбе баьннаб агитатораш политически балхо дуккха нах юкъеоза йиш йолча формаех — багагIа дувцача журналехи газетехи, хаттарийн жопийн сайренех, культура халкъа университетех, кхычарех.

КПСС райкомо дикка лакхбаьб организаторскии массово - политически балха боарам, дукхагIа оагIув лувц юххьанцарча партийни организацешна, майрра чуува мугIарегIа бола коммунисташ партийни вахара юкъе дукхагIа дакъа лацара.

Района къахьегамхошта юкъера идеологически болх лакхбара чIоагIгIа терко ю райкомо ше хIара денна беча практически балха тIехь, ший ханнахьа дувца оттаду юххьанцарча партийни организацей секретараш та, партийно - боахама а комсомольски а активашта хьалхашка, КПСС райкома бюрои пленумашкеи цу хьакъера дешаш. Масала, КПСС райкома пленуме дийцар «Комсомольцаштеи кагирхоштеи юкъера идеологически болх мишта латт» яха дош.

Пленуме дакъа лоацаш хиннарша массе оагIорахьара дийцар из дош, лекционни, агитационно - массови, культурно - кхетама балха ерригa формаши методаши дIахо а тоаяра тIаерзаяь йола хьадда решени йир.

Райкомои юххьанцарча партийни организацешеи дукхагIа терко ю кагирхошта юкъе беча балха, цар дешара, быта дешай. Каст-кастеи чулоацам кIоаргагIа болаши е баьннаб агитатораш политически мероприятеш — тематически сайренаш, читательски конференцеш, хаттарийн жопийн сайренаш, производстве хьалха латтаращеи районе, городе, республике цIи хезача нахацеи вIашагIбеттабалар.

Укх тIеххьарча хана КПСС райкома бюро заседанешка дийцар: «Новые Алдыи» «Горячий ключи» яхача поселке бахача наха юкъера массово - политически болх лакхбара хьакъера, кагирхой общежитешка беча массово - политически балхах, район оерча гойтара агитаце хьакъера дешаш, кхыдараш.

Цу дерриганеша новкъостал ду беррига организаторски политико кхетамеи болх лакхбара, багагIъювцача а гойтара а агитаце ерригача формаех шерра пайда эцара.

Бахача наха юкъе боккха политико - массовии культурно - просветительнии болх бу культура Двореца, клубаша, культура халкъа университеташа, библиотекаша. Масала, машиннаькъахой культура Двореце я дика тоаль технически прогрессеи Iилма-атеизмаи кабинет. Дика болх бу методически советаша.

Цу дворене общественни хьисапе болх беш я дIа-юха кхувла планетарий, унахцIенони культураи университеташ. 200 совгIа саг юкъе а воаш, хIаьта культура халкъа университете болх беш я технически прогресса, музыкальни, Iилма-атеизма факультеташ.

Парте районни комитето цIенхашта терко ю культура халкъа университетий балха. Уйла а еш хержаб цу университетийн цар факультетийн советий членаш.

Дика кийчъяь дешара программа я. Лекцеш ешаш ба района, города, республика толашагIа бола лектораши пропагандисташи. Масала, Iилма-атеизма факультете деша багIарашта йийшай: «марксизмо-ленинизмо дынах яхар», «Кхалсаги дын», «Ислама реакционни чулоацам», «ЦIагIа берашта атеистически кхетам балар», «Вселенни хьахилар», «Лаьтта са доалла хIамаши баьцовгIаши хьахилар», «Саг хьахилар», «Космос караерзаяр», «Вай хана Iилманеи техниканеи карагIдаьнараш» яха а кхыйола а лекцеш.

Укхаза ю хаттарийн жопийн сайренаш, диспуташ, коммунистически къахьегама ударникий сайренащ, кагирхой сайренаш, кхыйола массово-политически мероприятеш.

Сайренаш еш, кхетам балареи Iилма-атеистическии темаех йола лекцеш ешаш киножурналаш хьувкх, цу мероприятешта юкъе дакъа лоацараш дикагIйолча опыта, Iилма-атеизма планетаре кабинеташка ух.

Хаттарийн жопийн сайренашка къахьегамхой партийни, советски, боахама кулгалхошца вIашагIкхета ловш хилар дикка лакхденнад, укхаза цар шоай кулгалхошца хьаккхаш та дувш таханарча дешаех.

Укх шера август бетта иштта йола сайренаш хилар Островске цIерахча клубе, Новые Алды яхача поселкерча ахканарча кинолекторе. Схоле дувца лаьрхIа дукха дешаш да 20-ча участкерчеи поселкерчеи наьха. Къаьстта аьлча уж да: поселок дIахо тоаярах промтоварни магазин, берий беш, бани, берий яслеш, дулх лохка магазин, паргIата йола библиотека, театр поселке хьадарах, поселкана газификаци ярах дола дешаш.

Уж дешаш дувца оттадаро хьахойт района къахьегамхой культурнии политически кхетамеи боарам ди тIехьа лакхлуш хилар, цар материальнии духовнии хьашташ дукхагIа хулаш хилар. Цулухьа партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша предприятей, организацей, учреждеией кулгалхоша паччахьалкхен планаши заданеши кхоачашъяра санна терко е еза къахьегамхошта юкъе беча организационнии агитационно-массовии балха.

Т. ЗИНОВЬЕВ,
КПСС Грозне Октябрьски райкома пропагандаи агитацеи отдела заведующи.

Профсоюзни организацеша къахьегамхой унахцIено лораю

Паччахьалкхен социальни страховани къахьегамхой унахцIено лорара лоархIаме фактор я, из да цар материальнии культурнии боарам лакхбар.

ХIара шера паччахьалкхен социальни страхованега додар лакх а деш, Коммунистически партеи Советски правительстваи хадданза йоакхо ю советски халкъа вахара хьалторо лакхъяра.

Духхьала 1964 шереи укх шера хьалхарча ах шереи пособешка, санаторно-курортни дарбанга, салоIача цIагIа луча путевкашка, туристски базашка, диетически кхачанга, болх беча пенсионерий унахцIено лораярга, пионерски лагерашка, берий могашале лакхъярга 20 миллион сом дIадахийтад паччахьалкхен бюджетах.

Паччахьалкхен социальни страховане кергерчарех цхьа декхар да республика профсоюзни организацеша унахцIено лораяра организацешца цхьана дарбан-профилактически учрежденешка гIолла къахьегамхой могашале чIоагIъеш болх бар, промышленни предприятешкарча болхлошта къаьстта дукхагIа гIулакх а деш.

Шерагара шерага дукхагIа хул вай республике дарбан учрежденеш. ХIанз вайцига я 69 больница, 5 диспансер, 25 поликлиника, 249 фельдшерско-акушерски пункт, 104 здравпункт. Стационарни дарба деча учрежденешкара менгеш дукхагIа хиннад 1965 шера, вешта аьлча 1964 шера 6785 хиннача метте 7345.

УнахцIено лораяра органаша профсоюзни организацешца цхьана боккха болх баьб бахача наха медицински гIулакх деш, республика къахьегамхой цамогаш хулга лохдеш.

Дарба деча учрежденешкарча лорий - консультативни комиссеша ханна къахьегалургдоацаш хиларах йола экспертиза яра болх дикагIа оттабаьб. Болхлойн гIулакхера нахи цамогаш хилара дешаш каст-кастагIа дувца даьннад медицински советашка, предприятей администрацешка, профсоюзни организацешка. Кхайкор, дзенни лазар, дега хула лазараш, профессиональни лазараш, кхыдараш хьалхехьа а гучадаха лерхIаш медицински болхлой администрацеи профсоюзни организацешеи цхьана болхлошкеи гIулакхерча нахагеи хьеж. Диспансионни хьисапе хьож, болх булургбола инвалидаш, ЙIаьххача хана а каст-каста а цамогаш хула нах малагIа балхаш деш ба хьеж.

ЙIаьххача ханеи каст-кастеи цамогаш хула болхлойн гIулакхера нахи цар дегIа унахцIено толхоргйоацача балха тIа оттабаро, хIара сага ханага а хьожаш царна къахьегама дикагIдола хьалаш хьахилийтаро юха тохаргда царех инвалидаш хулилга, лохдергда лазар, цунца тIаккха лакхлургья цар къахьегама овсарле.

Къахьегамхой унахцIено лакхъяра боккха лоархIам болаш я физически культуреи спорти. Республика предприятешка тIа-тIа дукхагIа нах гимнастика еш хургболаш балхаш ду.

Профсоюзни организацеша тIа-тIа дукхагIа болхлойн гIулакхера нахи юкъеоз паччахьалкхен социальни страховане гIулакх леладара. ХIанз социальни страховане комиссешта юкъе болх беш 5 эзар совгIа саг ва.

Дарбан - профилактически болх учрежденешка толамца дIабахьара боккха лоархIам болаш хилар медицински учрежденешкара общественни советаш, ВТЭК-ерча балха тIа хула профсоюзни викалаш. Цу викалаша доккха новкъостал ду медицински болхлошта цар инвалида нийсса къахьегама рекомендаци ялара, инвалид нийсса балха оттавара.

Республика профсоюзни организацей, предприятейи организацейи администрацей, унахцIено лораяра органий юкъарча низаца дикка лохдаьд баха нах ханна къахьегалургдоацаш цамогаш хулга. Масала, 1963 шера болх беш волча 100 саго болх ца булуш 925 ди даьккха дале, 1964 шера 845 ди мара даккханзар, вешта аьлча 80 ди кIезигагIа. Къахьегамхой унахцIено лораяра болх беш йолча учрежденей системе тIа-тIа дукхагIа моттиг лоац санаторешта, салоIача цIеноша, туристски базаша, пансионаташа.

1964 шереи укх шереи шоай унахцIено чIоагIъеш хиннав республикера 32,5 эзар къахьегамхо царех 28 эзар паччахьалкхен социальни страховане бюджета чотах йолча льготни путевкаех а хулаш.

ДIадахача шерашка ца даь хIама а де вIаштIехьдаьннад укх шера лаьрхIа а йолча санаторешка 15—17 шу ха йолча кхувш боагIача кагирхой унахцIено чIоагIъе, занятеш е йиш а хургйолаш.

Духхьал союзни лоархIам болча санаторешка Кавказа минеральни хишкарча, Кавказеи Крымеи Iаьржача форда йистошкарча, Московскии Ленинградски областашкарча здравницашка шоашта дарба дайташ хилар вай республикера 10.5 эзар саг. Шоаш дика хилар хьаьекхар вай моттигерча здравницаша а: хIара шера 17 эзар гаргга саг ший унахцIено чIоагIъеш хулача Серноводско-Кавказски курорто, хIара шера 3 эзар совгIа саг салоIаш хулача Грозненски салоIача цIено.

Балха тIера а ца бовлаш дарба дайташи Чишкерча салоIача цIагIа шоай унахцIено чIоагIъеши хилар 1500 саг. Республике тIа-тIа дукхагIа хул дика тоаль пионерски лагераш. Ахканарча бетташка цар чу хIанз салоI шера 17 эзар беро. Укх шера июнь бетта эггара хьалха хьайир санаторни тайпара йола пионерски лагерь. Цига дарба дайташ хилар ревмокардитах цамогаш дола 150 бер.

Цхьабакъда, паччахьалкхен социальни страховане хьакъе боккха болх баь боллашехь, унахцIено лораяра органий, предприятейи профсоюзни организацейи кулгалхой балха тIехь цIенхаштта кхоачамбоацараш да.

Масала, гIишлош еча организацей бехках медицински учрежденеш хьалъяра план 1965 шера 31 процент мара кхоачашъяьяц. Цо тешал ду унахцIено лораяра органий кулгалхоша уж хьалъяра йоагIаш йола йоакхо еш ца хилара. Семилетка тIеххьарча шера оттаяь капитальни гIишлош хьалъяра план юкъагIийтара кхерам оттабу цо.

Дарба дара профилактически учрежденеш республике чIоагIгIа ца тоъача хана да из хIама. Диспансерни учете болча унахошта госпитализаци яра, стационарни экспертни тохкам бара, хIаьта иштта стационарашка болхлоштеи гIулакхерча нахаи дарба дара чIоагIгIа Iадкъ из.

ХIанз а медицински кадраш тоъац вайцига, къаьстта юрташка. Республике тоъац 920 лори 1500 юкъера медицински болхлои.

Медицински учрежденеш кадраш ца чIоагIъеш, царна къахьега а баха а дерттIа хьалаш Iалашдеш, къаьстта юрташка болх берашта, хаддаза болх бе декхарийла я унахцIено лораяра органаш, профсоюзни организацеш, райисполкомаш.

Хоуш ма дий диетически кхача чIоагIгIа дарбане болга. Цу гIулакха лаьрхIа хIара шера социальни страхование бюджетах 17 эзар сом ахча хец вай республике. Диетически столовеши юкъарча столовешка диетически отделенеши ца хилар бахьан долаш диетически кхача вIаштIехьбаьккхабац, цудухьа цу гIулакха хьахийца ахча боккъалдар аьлча болхлоштеи гIулакхерча нахаи болча кхачанга дIадохийт. Цу тайпара ченна-шоргашта лазар долча наьха шоашта дарбане хургдола хIама дуалга вIаштIехьдалац. ВЦСПС соцама тIа маалара диетически кхача вIаштIехьбоаккхаргбола гIулакхаш махулла чехкагIа де декхарийла я республика торговлеи унахцIено лораяреи министерстваш.

Профсоюзни организацеша, унахцIено лораяра органаша, предприятей администрацеша къахьегамхой могашале лораеш дикка гIулакхаш даь доллаше, хIанз а дукха ба ханна къахьегалургдоаца цамогаш бола нах. 1965 шера хьалхарча ах шера царна луча пособех дIадахар 193 эзар сом.

Республикера болхлойи гIулакхера нахи цамогаш хулга чIоагIгIа лохдара а паччахьалкхен социальни страховане дешаш толамца къоастадара а дукхагIа йоакхо е еза профсоюзни организацеша, предприятей кулгалхоша, дукхагIа терко е еза къахьегамхошта эшачун. Махулла чIоагIагIа дегIайоалае еза дарбан-профилактически учрежденей сеть, дикагIа де деза къахьегамхошта медицински гIулакх, лакхъе еза цу гIулакха культура, тоаде деза производствера болхлой къахьегама хьалаш, профилактореш хьалъяра, туристски базаш яхкара, пионерски лагерий дарда тIа цхьан дийнахьа салоIа цIеноеш хьадара, вай республика салоIача зонашка вIашагIа а кхийтта къахьегамхой салаIа ахара наькъаца чIоагIъе еза къахьегамхой могашале.

С. СИДЕЛЬНИКОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР облсовпрофа председатель.

ЯЛАТАШ ДІАДЕ КИЙЧА БА

Дика кхедаьдар укх шера ка бола ялаташ Шелковской района «Коммунизмага бода никъ» яхача колхозе. 2800 гектарах хIаране тIара чуденад 26 центнер кIа, 20—21 центнер мукх.

ХьатIадоагIача шера кхы а дикагIа хьувкъаде лерхI колхозхоша ка бола ялаташ. Шоай дош кхоачашдар духьа гурахьа ялаташ дIадера дика кийчо еш ба уж.

Ханнахьа болабелар механизатораш хургболча хьувкъама лард йолла. Дийнахьа ча хьагулдаь мукъадаьнна лаьтта бус оахар цар. ХIаьта ка бола ялаташ чуийца доаллашехьа шин смена лаьтта аха йолаелар боахамера еррига тракторащ.

ВIаши шерра социалистически яхь йоаржаяь тIагIертта къахьегарах сменни нормаш дикка тIехкхоачашъеш хьабоагIа трактористаш Лобачев Иван, Панков Максим, Пономарев Петр, кхыбараш. Норма 5, 6 гектар мара йоацача 9—10 гектар лаьтта аха вIаштIехьдоал царех хIаране. Белгалдаккха деза цар 26—27 сантиметр кIоаргеи вIалла йовкъаш ца юташи оахам деш хилар. «Оахам тIехига хилийта мегаргдац, — йоах механизатораша. — Цун дикалга хьежжа мара хьувкъаргьяц дIайийна хIамаш».

1500 гектар кIа, 700 гектар мукх, 100 гектар рожь, иштта доакъарийна лаьрхIа дола ялаташ а дIадуврг1а колхозе гурахьа. ХIанзле а аьха даьннад уж еррига культураш дIаера эша лаьтта. Оахам кIаьддеш а шаьрдеш а ба механизатораш. 14—15 ди мара лисадац ялаташ дIаде доладе. Цудухьа пхи-ялх ди далалехьа тоадаь лаха деза ялаташ дIадуврг1ола деррига кхаш. Дискованй еши макхаш доахаши бархI агрегат я боахаме. Денна 400—420 гектар оахам кIаьд а ду шаьр а ду цар.

ХIанз керттера теркам тIабахийтаб боахаме тIеххьарча гектарашта хий диллара. Поливальщиккий борхI звено я из гIулакх чакхдоаккхаш. Хий дилла даьннад 2540 гектара тIа. Хиш дехкарашта юкъе хьалха йоагIа Лемешко Павела кулгалду звено. 484 гектар оахама хий диллад цо. Иштта дика вIаштIехьдаьккхад хий дуллилга звеньевойша Подобров Дмитре, Крылевский Тихона, Яковлев Михаила.

Колхозе чуийцача ялаташта, уж дIаделехьа, цкъа мара дилладанар хий, хIаьта хIанз дилла а ца Iеш бIаьсти яьиначул тIехьагIа кхы шолза дилла лерхI хий гурахьа дIувргдолча ялаташта. Иштта хIара гектара тIа соахкарчул цхьацца центнер дукхагIа товсаргья минеральни удобренеш а. Ялаташ леладераш дог тийша ба тIадоагIача шера хIара гектара тIара шоаш 32—35 центнер кIа, мукх, рожь чудахьаргхиларах.

ХIанз лоархIаме да дIаде фуи сеялкаши кийчъяь хилар. Цу гIулакха а йоаггIаш йола йоакхо ю боахаме. ДIалувча боарамга дIакхоачадаьл укхаза дIаде эшаш дола деррига кIа, мукх. Ремонт яь яьннай сеялкашта. Тоъаш ба сеяльщикаш а. Яьча кийчонга хьежача гуш да ялаташ лоаццача ханеи дикеи дIадийна даргхилар.

П. КУНИЕВ.

Силос кийчъеш боахк

Ма дика а я «Экажевский» совхоза Наьсар-Кертерча отделене кхашкара хьажкIаш. Кура, хьу санна латт уж. Саготалла тиллаяц царех ахархоша кура хьажкIаш аьнна цIи. Силоса лаьрхIа дIайийна я уж.

Доккха доацача дукъал тIехьашкара гучайоал силосни комбайн. Из лелаю «Беларусь» яхача тракторо. Укхаза болх беш я отделене доакъар кийчдеш йола Бекмурзиев Султан керте латта бригада.

Силоса лаьрхIа хьакха езаш йолча 100 гектарах 29-гIа август тIакхоачаш 52 хьекха баьннаб. Аьта хьажкIаш дукха хьайоал. Планах лийрхIача 180 центнера меттел — хIара гектара тIара 360 центнер йоал. Шозза дукхагIа. Дика я хьажкIаш, ала хIама дац.

Доахана Iа доаккхаргдолча моттигашка хIатIа а эза, дика IотоIадаь дIаотталаь даьннад 1700 тоннал тIех башха-дика моша доакъар.

Халонех бIу ца къожабеш, силос кийчъеча дика къахьегаш ба трактористаш Муцольгов Бемболат, Оздоев Хьамзат, комбайнераш Бекмурзиев Махьмад, Оздоев Хьасан. Нагахь санна хьокхаш йолча хьажкIий майданга диллача шоай производственни план кхоачашъяь уж Iайя а, цхьабакъда, хьадоала доакъар лаьрхIача 200 процент кхоачашъю цар шоай задани.

Аьта хьажкIаш дIаувзаш я Наьсарен автобоахамера 11 автомашина. Дика болх бу шофераша Гадаборшев Махьмада (автомашина № 80-90), Костоев Бекхана (автомашина № 82-38). Цхьан оагIонгахьа 10 километр хулаш болча наькъа ийс рейс ю царех хIаране. Ткъаьннел тIех тонн доакъар дIахьу.

Наьсар-Кертерча отделенера барел хайра хIама тIехьа ца бусаш къахьегаш хьабоагIа Iаьлий-Юртарча отделенера меахнизатораш а. ДукхагIа болча юртхошта бовзаш ба силоса лаьрхIа йола хьажкIаш хьокхаш боахка комбайнераш Барахоев Хьасани Евлоев Махьмуди. Цхьан сменах нормага диллача 3,6 гектар хьакха езача цар хьокх 4,5 — 5 гектар.

ХIара гектара тIара, юкъера лаьрхIача укхаза хьадоала доакъар 300 центнер я (план 180). Хьакха езача 240 гектарах хьекха яьннараш 80 совгIа гектар мара йоацалшехьа силос кийчъяра план аханел совгIа кхоачашъяьй. 4070 тонн кийчъе езача 3000 гаргга тонн кийчъяьй.

Шортта хьекха аргIаш а дь дIаоттаьй 450 тонн йол, 450 тонн ча. Планах лаьрхIачул 100 тонн гаргга совгIа да из доакъар.

Шортта хурга доакъар укх тIадоагIача шера «Экажевский» совхоза доаханна.

С. ПАРОВ.

ХИЙ ДЕТТАЧА ТЕХНИКА— ДУКХАГІА ТЕРКО

Хиш дехкача лаьтташка мугIараштa юкъе обработка елга бIехача баьццашца лоаттабеча къовсама чIоагIа лоархIаме хиларал совнагIа, тIуналах кхетамца пайда эцара хиланза дарг доаца хьал а да.

Хий массаза тоха дегIаух бIеха баьццаш, лаьтта вIашкатаI, цун эрози телхаю. Лаьттана обработка е гоаделча, е оахам во даь хилча дукхагIа дов хий, мел дукха тохарах гIойле хила хIама а доацаш. ХIаьта хиво дукхагIа пайда бергболаш кхоачамхиллал хила еза, лаьрххIа цу гIулакха йола культиватораш.

№ 3 йолча сомийи баьца даарийи совхоза 2-ча отделене 1353 гектар лаьтта да хиш дехкаш. Царех 350 гектара тIа баьна лаараш да, 500 гектар хьажкIаш, сомий бешамаш, ялата-бобоби культураш я. ХIаьта хий хьачудилла харшаш дахара 2 комплект мара яц. Кхыметтел баьца лаараштa обработка е а тоъац уж, хIара хий массаза тоха ший ханнахьа обработка е вIаштIехьдалац укхаза.

Совхозерча 3653 гектар долча хиш дехкача лаьтта ханнахьа харшаш дахара «КЗУ-03» яха машина мара яц, хIаьта хий хьачудилла доккхий харшаш даха цхьаккха механизм яц йолаш. «КЗУ-03» яхача машинана даха лезаш хул доккхий харшаш а. Нагахьа санна, кIоаргал вIаштIехьйоале а хила беззача боарамах шорал хилац харший.

Кхы а вогIа да даьха харшаш дIанийсде йиш ца хилар. Из тайпа механизаш йоацаш я. ХIара отделене цхьацца комплект хургйолаш, ханна дола харшаш доахеи уж дIанийсдуи механизмаш «Сельхозтехника» республиканскн объединенегара оаха еха кхо шу да. Цхьабакъда, хIанзалца оаха еннача заявкаех хинна хIама дац.

Масала, тха боахаме, йолаш я кхоачамхиллал гусеничии тракторaш. Цхьабакъда, хиланза яргйоаца мелиоративни интвентарь ца хилар бахьан долаш цхьа ха йоаккх цар болх ца беш латташ, кхапка шортта болх боллаше. Тоъаш яц скрепераш, бульдозераш, планировщикаш, грейдераш, кхыйола техника. Боахаме яц цхьаккха а гредер. Кхыметтел лерттIа лаьттан никъ билла а йиш йолаш дац тхо. ХIаьта, нагахьа санна дика наькъаш ца хиларах мел автотранспорт йох дIалаьрхIача, доккха зе хул совхоза. ГIишлой планировка дика тIехьаленаш лу. Тха боахаме дукха я цу тайпара майдаш, нагахьа санна эксплуатационни планировка йича йиш хургьяр готтигича харшашка гIолла хий ца дехка.

Тха совхоза шин отделене 2 шера баьца даарий севооборота эксплуатационни планировка яьй 300 гектар йолча лаьтта.

Укх шера дIаьхха даьхача харшашка гIолла хий дехк баьца даараштa. Цу тайпарча харшашка гIолла хий дехкаш еррига а 1300 гектар я тха. Цу гIулакхо 2—2,5-зза лакхъяьй хий деттарий къахьегама овсарле.

ДогIан хьисапе хий деттача установкаех пайда эцаш хилча дукха мах дIабода. Царна хий детта деза маьхе йолча юрта боахама культураштa.

Дукхача колхозашеи совхозашеи цу машинашца хий тох хьажкIашта. Из нийса дац, хIана аьлча цхьа гектар хьажкIашта 700—800 кубометр хий мара яц норма. Иззал хий тохара 7 сахьатаи 24 минутаи цхьан метте латта еза из машин. Цхьан гектара тIа 800 кубометр хий тохарга дIабода мах 14 соми 36 кепиги да. Харшашка гIолла цхьан гектара тIа хий дуллаш хилча дIадодар 5 сом мара дац. Цу тайпара, кулгашца дуллачул 9 соми 36 кепиги дукхагIа мах дIабода машинаца хий тохаш хилча. Къахьегама овсарле а лакхагIа хул харшашка хий дуллаш хилча. Цу гIулакха опыт йолча наьха вIаштIехьдоал сменах 5—6 гектара тIа хий дилла. Тха совхозе 2-ча отделенерча болхлошта Гакаев Мовладе, Махмаев Увайса, Магомадов Курбана хIаране 5 гектара тIа хий дилла вIаштIехьдоал дIаьхха даьхача харшашка гIолла.

Белгалдаккха деза, догIан хьисапе хий тохача машинаша болхлой къахьегам аттача боаккхилга, цхьабакъда, нийса пайда эца беза царех.

Укх шера дикагIа Iалашду тхо догIан хьисапе хий деттача «ДДН-45» яхача машинашца. Цхьабакъда, доккхийча кхашка лелае аьттув болаш яц уж, хIана аьлча овсарле доха я цар, сихха хий теха ялац, дIайхача деношка вIалла гIойле хилац цар тохача хих, цудухьа из Iаткъ ялата хьувкъама.

Хиш дехкача лаьтташта эшаш я шерра моттиг чулоацаш болх беш йола «ДДА-100М» яха лакхара овсарле йола агрегаташ. ХIаьта боахаме кхоачамхиллал яц уж. Цул совгIа, царех пайда эцара эш ханна дола цхьан секунда 100 литр хий хьада йиш йола харшаш. Цу тайпара харшаш доах «КЗУ-05» яхача механизмашца. Уж а йолаш яц.

Учет лелаяц машинашца хий деттача хана. МоллагIча культура мел хий техад хьаала ховш саг вац.

ХIана хий тохаш латт гурахьа дув ялаг дIадувргдолча лаьтта. Цу оахам тIа лерттIа хий тохара даханза даргдац харшаш. Цу гIулакха эшаш я щелерезаш, уж ца хилча чIоагIа хала да хий тоха, совнагIа хий дов. БоагтIача боарамах тохаш ца хилча цхьайола моттигаш тIунал дукхагIа йолаш хул, тIаккха халагIа да лаьттанна обработка е. Цхьабакъда, тха совхозе нийслац цу тайпара моттигаш. Халла хий теха йистедаьннад тхо 470 гектара тIа. Бакъда, шозза дукхагIа тоха йиш я тха цу гIулакха эша механизмаш хиппаяларе.

И. ХОМЕНКО,
№ 3 йолча сомийи баьца даарийн совхоза воккхагIа вола инженер-гидротехник.

Грозненски шурий совхоза комбайнера Темишева Назас 500 гектара тIара ялаташ хьекхад, 6000 центнер гаргга ялат аьрдад. ХIанз магар оардаш ва механизатор. Темишев Наза совхоза механически мастерской партгруппорг а совхоза парткома член а ва.

Н. КОБИАШВИЛЕ сурт.

«Грозпромстрой» треста СМУ-4 коллектив дика къахьегаш я семилетка план ханал хьалха кхоачашъяра. Къаьстта дика болх беш я нов. Хаджиев керте латта каменщиккий бригада. Май бетта хьалдотта доладир цо 40 квартира йола цIа. Из планах хьалдетта даккха дезаш дар 25 августа. Цхьабакъда, бригада болхлоша социалистически декхараш тIайийцар гIишлошърий денга из план кхоачашъе. ЛийрхIачул хьалха, 31 июле кхоачашдир цар уж декхараш, бетта план 180 процент кхоачаш а еш. ХIанз цар хьалдотташ латт 45 квартира йола цIа. Август бетта план а ханал дукха хьалха кхоачашъяьй цо.

СУРТА ТIА: нов. Хаджиева бригадацара болхлой нн. Соколов, Подорожина, Красоткина цIенош дотташ ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

УЧЕТ—НИЙСАГІА, ПАЙДА—ДУКХАГІА

Юкъара боахам колхозаша нийса лелабе безаш хиларо дIадех пайда эцанза диса юрта боахама кхоачамаш, юртбоахама продукташ духъювла хьаст уж хиларах тарра, хIара денна тIагIертта гучадоахаргдолаш учети тIахьожами лоаттабар. ЛоархIаме хIама да общественни ружъа лечкъа ца лайташ лорадара, растраташ хургйоаца, материальнии ахчани средстваш харцахьеи кхом боацаши дIаухийтаргйоаца гIулакх вIаштIехьдахар.

Отта а яь лелаеш йолча порядках бригадашкеи хьайбай фермашкеи учет лелаераш бригадираши фермай заведующещи ба, хIаьта нагахьа санна эше, правлене яьча решенех, къаьстта учетчик е бухгалтер хьожаве а мегаргва.

Хозрасчет лелаяро новкъостал ду хIара колхозхочо общественни боахамга дIадахийтача къахьегама дукхалгеи дикалгеи хьежжа доход колхозхошта юкъе нийса екъара.

ХIанзалца хьа колхозхошта къахьегамах луш дола керттера алапи Шожай-Юрта, Ведана, Советски, республика дуккхача кхыча районий колхозашка шу чакхдоаллаш тел, хIаьта совнагIа тIалуш дола алапи лоадам боацача бoараме дояркашта тел хIара кхоабача Iатта лоархIаш шура дукхагIа яккхарахи лаьттанца болх беча колхозхошта юртбоахама культурай хьувкъамаш лакха дахарахи.

Берригача колхозхошта къахьегама денах луш бола мах цхьатарра оттабу, моллагIча кхыча бригада, ферма результаташ даьжъе а ца лоархIаш.

Къахьегама ден цу тайпара мах беш хилча, фермай бригадирийи заведующейи безам дукхагIа хургба шоай бригадайи фермайи колхозхошта къахьегама деноw дукхагIа язде. Материальни средстваш кхоярца дукха гIулакх долаш хилац колхозхой, совнагIа дIаахийтача доагорах, доакъарех, запасной оатхалех, иштта кхыярех боагIа мах колхозий бухгалтераша цу гIулакха бехке болча колхозхой чотах кIал ца а хьожабеш, производствага дIабахаб аьле тIерабоаккхаш хиларах. Цу цхьан ханна, уж средстваш кхоярах луш цхьаккха а хIама дац.

Материальнии ахчани средстваш тIахьожам боацаш дIаухийтилга дIадаккхара наькъаш лахара ший еррига бригадаш, фермаш, мастерскеш, автотранспорт, кхыйола производстваш боахама расчета тIа яха еза.

Цу гIулакхя дIаболабе беза производственни единицаш (бригада, ферма, автотранспорт, и. кх. дI.) вIашагIйохкара болх, хIара бригадана е фермана къаьстта хьожабе беза болх булургбола колхозхой, оаха лаьтта, тракторaш, юртбоахама машинаш, доахаи, автотранспорт; чIоагIъе еза доагор, доакъараш, дIадув фу мел дIаухийтаргда, текущи ремонтага мел ахча дIаахийта деза, хьайбашкареи лаьттанцареи мел продукци яла еза хьахьокхаш йола нормаш а хIара бетта къаьста а йолаш колхоза шера чIоагIъяьча производственно-финансовни планага хьежжа къахьегамах мах телара расценкаш а.

Оттаяь задани хIара бригадо, фермо е кхыча участко кхоачашъярга хьежжа кхы тIа а мах тела беза лаьттанцареи хьайбашкареи продукташ яхара, фу, доагор, доакъараш, запасной оатхалаш, кхыйола маьхера хIамаш дIаахийтара заданеш, къахьегама деноw яздара боарамаш кхоачашдаьча бригадаштеи фермаштеи.

Къахьегам цу тайпара вIаштIехьбаьккха хилча, хIара производственни участкерча болхлочоа гу шоашта тела алапи царех шоаех тийша, заданеех оттаяь план кхоачашъярга хьежжа хилар.

Продукци яккхарга дIабода мах лохбара боккхача лоархIаме да фермашка, бригадашка, кхыча производственни участкашка учет нийса лелаяр.

Ца даь балхаш даьд а яхаш совнагIа яздерга дита деза, расценкаш нийса увттае, доакъараш, фу, доагор, кхыйола хIамаш дIаахийтара нормаш кхоачашъе еза фермай заведующешеи бригадирашеи, МТМ заведующеша, гаражий заведующеша, кхычар.

Лаьттанца, хьайбай боахаме, кхыча производственни участке болх беш волча хIара колхозхочоа ха деза средстваш дукхагIа дIа мел ухийт, хьайоаккхаш йола продукци маьха езагIа хургйолгеи бригаде е ферме къахьегарах луш бола мах кIезигагIа хургболгеи. ХIаьта дукхача колхозашка из кхетадеш ца хиларах хIанз хьатIайоагIа ахчани натуральнии доход колхозе хIара бригадо е фермо баьча балха итогашка хьежжа ца а екъаш, хьахьожадаь ахчеи продуктай натуральни дакъеи бIаьрчча хьайийцача еррига колхозе яздаь хиннача къахьегама деноштa декъара наькъаца екъ.

Хозрасчетни единицашта коллективни кулгалделга Iалашдара хIара участке (бригаде, ферме, мастерске, гараже, и. кх. дI.) вIашагIйоххканза яргъяц цу участкай советаш, кулгалдеш производственни участка кулгалхо а волаш бола фермай специалисташ, бригадираш, заведующеш, учетчикаш юкъе а болаш.

Бригадаши фермаши хозрасчета тIа яхаро колхозхой тешабу шоай къахьегамах массане а юкъарча яьчура мах телилга кхы дIахо ла йиш ца хиларах, цар дIадех хIара бригаданеи ферманеи телаш дола алапи производственни заданеш кхоачашъярга, средстваш кхоярга, продукци яккхарга дIабода мах лохбарга, къахьегама овсарле лакхъярга хьежжа телилга.

Боахама расчет юкъейоалаеча хана керттера моттиг дIалоац хIара бригаданеи ферманеи шера оттаяь производственни заданеш царга нийса дIакхачийтаро.

ХIара культура кхеяра планах оттаьча технологега хьежжа дIабохийтаргболча къахьегамеи материальни средствайи расчеташ яиза яргьяц. Планах деррига чуда лаьрхIача ялаташта оттаьча расчеташка хьежжа хIара бригаде а хIара культурана а продукце центнер яккхарга планах дIагIоргбола мах къоастабанза баргбац.

Тракторни парка дIадахар кIаьдача оахама хIара гектарага дIабахача маьхага хьежжа лоархI, автопарка дIадахар — тонн-километрга дIабахача маьхага хьежжа, истара-денга е говра-денга дIадахар еррига бригаде дIабахача маьхага хьежжа, къахьегама деноштеи сага-деноштеи мах язбу бе боагIача балха бокъонца оттаьча расценкаех.

Шоай боахамий экономика дегIайоалае ца ловш йолча колхозашз учет йоацаш бу болх. ХIанз а тIехьаюсачарех лоархIаш я лоаман районий колхозаш. 1963—1964 шерашка Советски Веданеи районий шин колхозо баь болх бувцаш масал доаладерга аз.

Ведана района Орджоникидзе цIерахча колхозе 1963 шера 226 гектара тIа гуйран ялаташ дIадувча хана дIадахийталар 2380 сага-ди е цхьан гектарага 10,5 сага-ди, хIаьта 1964 шера дIадув лаьтта 123 гектар кIезигагIа дар, долче, цунга хьежжа 1291 къахьегама ди е сага-ди (123x10,5 гектара) кIезигагIа дIадаха дезаш дар, цхьабакъда, колхоза бухгалтерагахьара тIахьожам ца хилар бахьан долаш, кхаш лeладеча бригадай бригадираша 833 сомеи 34 кепигеи маьха 731 къахьегама ди совнагIа яздаьд 1964 шера.

Советски районерча «Горец» яхача колхозе 1963 шера 104 гектара тIа гуйран кIа дIадувш 1638 сома маьха фу тессар, хIаьта 1964 шера дIадув лаьтта 16 гектар кIезигагIа хиннадоллашехь а 448 сома маьха фу дукхагIа дахар, цудухьа кхолургда аьнна хеташ хинна фу 240 сома маьха дукхагIа дайра. Продукци яккхарга дIабода из тайпа мах кхыча колхозашка а болаш ба.

Нагахьа санна гуйран кIа дIадерга колхозо дIабахийта мах 1963 шера хиннaчул тIехбалийта хиннабецаре, Ведана районерча Орджоникидзе цIерахча колхозо 1443 соми 23 кепиги ахча кходаь хургдар, хIаьта Советски районерча «Горец» яхача колхозо фунах кходергдар 240 сом ахча.

Из теркал а деш, боахамий кулгалхой декхарийла ба махулла сихагIа хозрасчет юкъейоалае.

И. КАРМАЗА,
республикански госбанка контора воккхагIа вола экономист.

МАССАНЕНА А БЕ БОЛХ ХИЛАР—СОЦИАЛИЗМА ЗАКОН

Кердачун кепа йоазон агентства дешархошта лу СССР Iилмай Академе «Экономика дешаш» яхача журнала 6-ча номер тIа араяьннача советски экономистий В. Ягодкинеи М. Масловайи «Технически прогресс ярца дувзаденна мукъабоалача болхлой низах пайда эцара дешах лаьца» яхача статья лоацъяь вариант.

Технически прогресс ярца дувзаденна мукъабаьннача болхлой низах СССР пайда эцара дешах

Технически прогресс ярца хаддаза лакхлу социалистически экономика, юкъарча къахьегама овсарле. Цунца цхьана цо мукъабовлийт халкъа боахама тайп - тайпарча доакъошкара, заводашкара, фабрикашкара, шахташкара цхьабола болхлойи гIулакхера нахи.

Экономика тайп-тайпарча доакъошка цхьатарра чакхъялац из процесс, цхьабакъда, йолаш-м я из—из дувца дезаш дац. Масала, кIор боаккхача промышленностера болхлойи гIулакхера нахи, кIор боаккхилга дикка лакхлушехь, 1958—1962 шерашка 94,4 эзар саг кIезигбелар, хьу кийчъеча — 112,7 эзар саг, торф доаккхача промышленносте 46,4 эзар саг. Болхлойи гIулакхера нахи кIезигбеннаб боамби цIепбеча, пенько-джутовой, льняной промышленносте, кхачан индустре цхьадолча доакъошка.

Комплексни механизаци, автоматизаци хулача предприятешка, массанахьа а шеррача фронтах технически прогресс еча болхлой низ мукъабалар законах доагIаш а прогрессивни а гIулакх да.

Балха ха кхояра закона формех цаI я из. Технически прогресс еш латтача хана, е из чакхъяккхар бахьан, кхоеш йола балха ха хьахьокх цо. Цхьабакъда, балха низ мукъабоаккхаш йола материально-технически лард цаI яле а цу процесса характери формаши капитализмаи социализмаи овлангара эргаш я.

Капитализмах доаллаш да общества масштабе совбола балха низ хьахилар, капитал дегIаяра эшачунца нийсдича совболча болхлоех производство мукъаяккхар.

Капитализм йолча хана техника юкъейоалаяро дукхагIа хьахулийт бе болх боацараш. 1963 шера, официальни даннех аьлча, США, Англе, Франце, Итале, ФРГ-е, Японе вIалла бе болх боацаш 6 миллион гаргга саг вар. Английски экономисташа даьча лоархIамех, производствана йизза автоматизаци йича 20 шу даьлча дерригача капиталистически дуне тIарча болхлоех 60 процент совгIа нах бе болх боацаш хургба.

Боахама социалистически системо цIаккха а хургдоацаш дIадаьккхад бе болх ца хилар. Балха низ мукъабалар укхаза да цхьаццайолча предприятешка, цхьаццадолча доакъошка е производства цхьаццайолча участкашка общества из низ ца эшилга. Цхьабакъда, из балха низ кердача моттиге, халкъа боахама кхыча участкашка эшаш хул общества хадданза дегIадоагIа хьашташ кхоачашдара.

Социализм йолча хана балха низ мукъабалар да эггара хьалха ца эшаш хьега юкъара къа кIезигдар е дIадаккхар. КПСС Программа тIа белгал мадаккхара, социализм йолча хана керда техника дегIаярах пайда эц «советски сага къахьегама хьалаш овлангара тоадарах аттача дахарах, хала бола, физически къахьегам дIабаккхара, хIаьта цул тIехьагIа берригa а квалифицированни боаца къахьегам дIабаккхара».

Юкъара къахьегам эггара дукхагIа кхобе торо луча халача, квалифицированни боацача къахьегама механизаци яро йиш хулийт бIаьш эзараш бола нах кхы а пайданегIа болча, хIара къахьегамхочун моральнии материальнии хьашташ дикагIа Iалашдеча балха тIа уттабе. Цудухьа общественни производства тайп-тайпарча участкашкара халача, кIезига квалифицированни болча а квалифицированни боацача а къахьегамах болхлой мукъабахар — из коммунизм хьалъяра социальни экономически декхараш кхоачашдарца ювзаенна а юкъарча къахьегама овсарле лакхъяра новкъостал деш а йола прогрессивни процесс я.

«Капитализмах эргаш, йоах КПСС Программа тIа, — боахама планови социалистически системо технически прогресс сихъю берригача къахьегалургдолча бахача наха бе болх а хулийташ». Из доагIа балхах мукъабоалача болхлоех пайда эцарах лаьца а.

Къахьегама овсарле лакхъяраи болхлой дукхагIа хиларан юкъера моттиг социалистически обществе яц капитализм йолча санна. Укхаза технически прогресс яра ларда тIа къахьегама овсарле лакхъяро Iалашду общества берригача члений хадданза лакхлуш дола хьашташ тIа-тIа диззагIа кхоачашдара социалистически экономике пайда эцаш йола производства средстваш дикка дукхагIа хулга. Из бахьан долаш халкъа боахаме болх беш бола нах кIезиг а ца луш хадданза дукхагIа хул. Из хьахьокх укх даннеша (халкъа боахаме болх беш болча наьха число миллионаш нах лоархIаш)

1930 ш.	1959 ш.
78,8	99,1
1964 ш.	1962 ш.
104,5	107,0

Берригача къахьегалургдолча бахача наха бе болх хилар Iалашду эггара хьалха хадданза, кризис йоацаш социалистически производство дегIайоагIаш хиларо. СССР-е хIара шера болх бе йолалу бIаьш йола керда предприятеш. Духхьал 1959—1964 шерашка хьаяьй 5000 совгIа керда йоккха паччахьалкхен промышленни предприяти, цар чу болх бе ийшар бIаьш эзараш бола болхлой, инженерно-технически болхлой, гIулакхера нах. Болх беш бола нах дукхагIа хиланза барг ца хилара объективни фактор я балха ди лоацдар а.

Берригача наха бе болх хулга Iалашдара лоархIаме гIулакх да производственни йоаца сфера шеръяр а. Къахьегамхой хадданза дегIадоагIа хьашташ масса а оагIорахьара кхоачашдаро дIадех дIахо а просвещени, культура, бахача наьха унахцIено лакхъелга. 1980 шу тIакхоачаш мехка болх беш бола нах 40 процент мара тIа ца кхетача метта унахцIено лораяра, просвещене, культура, производственни доацача кхыдолча доакъой болхлой хIама ца эшшаш кхозза дукхагIа хургба.

Бахача наха бе болх хилара боарам лакхбалар СССР-е хадданза дувзаденна да бахача наьха доходаш лакхъяларца. Цул совгIа, бе болх хилара боарам лакхбаларо Iалашду общественни производство чехка дегIаухилга, цу ларда тIа халкъа вахара хьал лакхлулга а, хIана аьлча вахара хьал лакхагIа ме хул бахача наха дукхагIа эш предметаш. Ший аргIана, из производство шеръяра низ бола стимул я, хIаьта производство дегIаяро хьахулийт бахача наха бе болх хулга лакхдара эша керда тоpонаш.

ТIаккха бахача наха бе болх хилара проблема социализмах а латташ я. Цхьабакъда, цун чулоацам принципиально керда ба. Цо хьахьокх коммунизм хьалъяра эггара керттерчарех йола цхьа закономерность — берригача къахьегалургдолча бахача наха общественни производстe бе болх хулга Iалашдари уж цу балха юкъе дакъа лаца декхарийла хилари. Берригача бахача наха социализм йолча хана бе болх хилара проблема чулоацам латт берригача къахьегалургдолча бахача нахах рационально пайда эцилга Iалашдарах, цIагIарча дезарах боахка а ший личниi боахаме болх беш бола а къахьегалургдола нах мамогга дукхагIа общественни къахьегама юкъеозарах, къахьегама ресурсаш дIа-юха нийсъяра (доакъошкеи экономически районашкеи) рациональни структура Iалашъярах, уж планах майоаггIара юха а дIа-юха нийсъярах, халкъа боахама хьашташка хьежжа уж юхакийчъярах.

В. ЯГОДКИН,
И. МАСЛОВА.
(АПН).

Студенташа — къовсам лоаттабеча Вьетнама

«Хьамсара доттагIий! ЧIоагIа гIаддигад тхо, американски агрессоращта дукхьала къовсам лоаттабеча вьетнамски халкъа долча новкъостала лаьрхIа къахьийгад оаха, аьнна оаш баьча хоамо... Дег тIара баркал ях оаха шоана из дика гIулакх карагIдаларах. Тхона лов балха тIа оаш толамаш дахар, шо унахцIена а ираз долаш а хилар».

Иштта телеграмма ера гIишлош хьалъеча студенчески отрядий Целинни краеви штабе СССР-ерча Къулбехьен Вьетнам мукъаяккхара Къаман Фронта массазарча представительствагара.

Дийнахьа даьккхар — къовсам лоаттабеча Вьетнама фонде—иштта-ча лозунгах къахьийгар целине гIишлош хьалъеш боахкача 40 эзар студентий ерригача отрядо август бетта цхьан дийнахьа.

Эггара хьалха из гIулакх дагадехар «Жальгирис» яхача литовски студенчески отряде. Литовцаша дIадоладаьр хьаллаьцар эрсаша, эстонцаша, казахаша, украинцаша, белорусаша — краеви отряде балха болча массадолча къамий викалаша, царна юкъе СССР-е деша багIеш хIанз советски кагийча нахацей мехкарашцеи цхьана целине болх беш болеи кхыча мехкашкара студенташ а болаш.

Цу дийнахьа къастта дика къахьийгар гIишлош хьалъеш болча студенташа. Дукххабараша тIеххоачашийр дийнахьара заданеш. Хьалххе а даьча лоархIамаша хьа ма хьоккхара, цу дийнахьа баьча балхах 150 эзар совгIа сом ахча даьккхар студенташа, из деррига дIахьожадир Вьетнама фонде.

«Къона целинник» студенчески гIишло хьалъеча яхача газета редакце долаш да къовсам лоаттабеча Вьетнама хьакъехьа дувца газет. «Привольный» яхача целинни совхозе хIанз болх беш болча вьетнамски студенташа цу номер тIа даьл укх тайпара йоазув: «Массе мехкашкара доттагIий! Вьетнамски студентийцелинникий цIерах оаха дег тIара баркал оал шоана из дика гIулакх карагIдаларах, тхогара бала а эгIазал а йовзаш, тха га доаккхаш шо хиларах. Цо керда низ тел тхона къовсама. Советски студентий инициативах тха мехкацара барт-цхьоагIо хьахьоккхаш дIадихьача дено новкъостал дир вайна вIаши дикагIа довза. Тхона цIаккха дицлургдац из ди. Баркал шоана, деза доттагIий!»

СССР-ерча Къулбехьара Вьетнам мукъаяккхара Къаман Фронта массазарча представительства телеграмма тIайолча газета номерах хиннад интернациональни доттагIали целине гIишлош хьалъеш боахкача студентий вошали дIахо чIоагIдеш дола деза хIама.

Анатолий ПРАЗДНИКОВ,
АПН корреспондент.

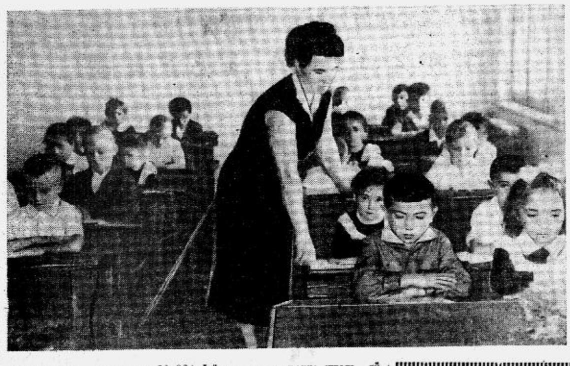

Доккха цIей дар селхан № 38 йолча Грознерча школе. Хоза кийчденна, заьгIе делаш, довзача берий оазаша хьалдизадар ков. Цхьабакъда, хьалхафа гургал техачул тIехьагIа сатем эттар коа. Шерра хьайийлар дешархошта хьалхашка школен наIараш. Белабенна, безаме тIаийцар хьехархоша шоай бераш.

Къаьстта доккха, дицлургIоаца цIей дар из юххьанца школа яйзача берашта. Сийрда, сапаргIатача классашка чудахар уж. Кердача дешара шераца даькъал а дийца, школера хьалаш дIадовзийтар берашта хьехархоша.

Сурта тIа: цхьоалагIча «Г» класе хьалхара урок дIахьош я Шемилева Лидия Васильевна.

КХАЛНАЬХА КОНФЕРЕНЦЕРА

Дукха ха йоаццаш Ножай-Юрта культура ЦIа хоза кийчбенначa кхалнаха тIанк аьнна хьалдизар. Лоаман кхалнаьха районни конференце баьккар гаьна ухкача юрташкара лораш, хьехархой, дукха бераш кхедаь ноаной, цIи хеза колхозхой, иштта Нохч-ГIалгIай республика кхыча районашкареи Дагестанерен бийха хьаьший. 450 делегата дакъа лаьцар конференце. Царна юкъе бар: Кирова цIерахча колхоза цIи хеза Iаьсий леладер Яхъяева Айман, XXII партсъезда цIерахча колхоза хьажкIаш лелаеча звено звеньевой Темирсултанова Умисат, районе дикагIа йола продавец Умарова Месу, иштта кхыбараш а.

Конференци хьайийлар Ножай-Юрта КПСС РК 2-ча секретара нов. Петрова. Районерча культурнии, политическии, боахамеи вахаре кхалнаха дакъа лацарах доклад йир нов. Киндаровас. Нохч-ГIалгIай пединституте деша багIача мехкараша ядаь гуччахьара письмо дийцар конференце хиннараша. Массане цхьатарра раьза хинна тIаийцар цар мехкарий кхайкарал.

Н. БОГДАНОВА.

ЛерттIа е ийдархой терко

Грознерча центральни рынка йоккхача майдан тIа латт горплодоовощторга центральни павильон. Щена, достам болаш я укхаза, хьалтеха плакаташ доахк, нахаца безаме, Iымерза ба продавецаш.

14 отдел а йолаш 600—700 сага лаьрхIа йоккха зал я павильоне. Цхьабакъда, малаггара хьежача шикхо саг мара коравоагIаргвац укхаза, уж а хьачу ма баьлла дIа - юха а хьеже арабовл. ХIана дол-теш из иштта?

Со хилар укх тайпарча къамаьла теш.

— Коартолаш езар сона.
— Яц.
— Нарсаш, помидораш.
— Яц.
— Баклажанаш йий?
— Уж а яц.
— ХIаьта сибаз дезар сона.
— Долаш-м из а дац.

Из къамаьл хилар ийдархочоаи цу павильона продавецашта Джамалдеванеи Батукаеванеи юкъе. Из санна дола хIама цкъа мара ца нийслуш дац.

Денна-ден 30 тонн хиллал баьца дaарaши сoми павильоне хьачудала декхарийла я Грозненски горплодоовощторг. Цхьабакъда, хьаяхьац 10—12 тонн мара. Уж а цхьаяраш телха хул. ХIаьта маьха чухнахьа яха уж аьлча продавеца чотах чухнахьа йоах.

Укх шера вай республика совхозийи колхозийи кхашкара, бешамашкара баьца даарийи сомийи лакха хьувкъам чуийцаб. ДукхагIа йолча колхозашцеи совхозашцеи договораш оттадаьдар горплодоовощторга цар шоай транспортаца сомаши баьца дaараши хьатIадахьаргдолаш. Цхьабакъда, из кхоачашдара даь дукха хIама дац. ХIаьта горплодоовощторга кулгалхой а дукха сагота бац. Уж декхарийла бар из гIулакх дизза вIаштIехьдаккха.

Центральни павильон баьца дaаращеи сомащеи Iалашъе декхарийла я №№ 1, 2 йола баьца даарий базаш (директораш, нн. Бароханови Хакимови) цхьабакъда, из гIулакх геттара ледара леладу цар.

Дувцанза даргдоацаш да цхьаькха а. Базар тIа а павильона чу а сомаши баьца дaарaши дохк. Цхьабакъда, цар дикал а маьхаш а гаьнна цхьатар-м дац. Павильона чу дохкараш дикал лохагIеи маьхаш лакхагIеи долаш хул базар тIа дохкарел. Масала, паччахьалкхен маьхаш укх тайпара да, Iажаш — 30 кепиг цхьан килограммах, харбаз — 8 кепиг, кхораш — 30 кепиг, хIаьта базар тIара дукха дикагIа бола Iажаш 20 кепигах, харбаз 6 кепигах, кхораш 25 кепигах эца йиш я.

Цудухьа павильона юххе гIолла тIех а баьле базар тIара шоашта мел эшар а ийце дIаболх ийдархой.

Цул совгIа, колхозийи совхозийи цхьаболча болхлоша телхаду паччахьалкхен маьхаш. Иштта, дукха ха йоаццаш № 3 йолча совхозо центральни павильона лаьрхIа цхьан килограммах 30 кепиг мах а болаш 2,5 тонн бетта дуа хоарсамаш дера, цул тIехьагIа кхы а 2,5 тонн дера уж, хIаьта хьалха хьаденараш шоаш декка йисте ца балар бахьан долаш, шоэлагIа денараш хьа а ца эцаш базе дIахьожадир павильона болхлоша. Цхьабакъда, цу гIулакха эгIазваха экспедитор Алимханов уж цига дIа ца а хьош павильона юххе цхьан килограммах 15 кепиг мара ца доаккхаш дохка волавелар. Цу гIулакхо телхадир павильона чура хоарсамаш дIаэцилга. Иштта хилар хьачашца а. Килограммах 20 кепиг долаш павильоне дIа чу а бенна, шоаш пхе кепигах бехкар уж цу совхозо (директор нов. Маликов). Цо а кхы дукхха долча бахьанаша а павильона беррига болх телхабу. Масала, баьца даарии соми дукхагIа мел хул базар тIара маьхаш лохлу, цхьабакъда, павильона чура дараш шоаш долча дус. Цудухьа наха дIа а ца эцаш талха а талхаш дада уж цига.

Уж деррига кхоачамбоацараш юкъера дIа а даьха, хIанз беррига теркам тIабахийта шоай болх тоабе декхарийла я торговле министерство а торговле беррига кулгалхой а. Цул совгIа, баьца даарий центральни павильона болх малагIча хьала тIа ба хьажа а деза.

Ф. НОРОТКОВ.

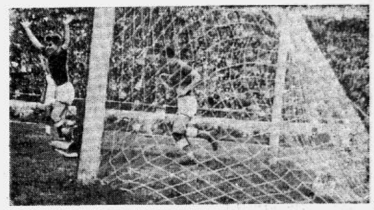

Самардийнахьа Грознерча Орджоникидзе цIерахча стадионе футболах лайзар «Терек» (Грозный) «Локомотиви» (Винница) яха командаш.

Счет 3:1 йолаш грозненцаш кот а боалаш чакхъьлар матч.

Сурта тIа: «Локомотива» наIарга шозлагIа бургац чутохаш ва А. Михеев.

Н. Кобиашвиле сурт.

ШоллагIча групе гандболах ловзаш РСФСР-е хьалхара моттиг яккхара хиннача яхье котъяьннай Грозненски команда.

СУРТА ТIА: команда чубоагIараш (Аьрдехьара аьттехьа, уралатт) В. Штучный, В. Иванов, О. Кирюхин, С. Стюхин, тренер Г. Гулиев. Iохайша багIа: команда капитан А. Башьян, Ю. Ермолаев, В. Диогенов, С. Афанасьев.

Н. КОБИАШВИЛЕ сурт.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Планета массе мiIингера

КРИЗИС ДIАЬННАЯЦ...

АФИНЫ. Парламенте тешама вотума голосовани еш, кIиранбус дIаьннай Циримокоса правительство. Цунна дукхьал голосовани яьй цига хиннача 294 депутатах 159 депутата. 6 депутат заседане ца водаш Iийнав.

Голосоване итоташ тIоараш а детташ, «Хоржамаш!» яхаш цIогIарч а детташ тIаийцай 15 июлерча переворота тIехьа боацача депутаташа.

Шаькха а правительство йоацаш, политически кризиса моарзагIа бага йисай Греци.

ЧЕХОСЛОВАКЕ ЦIЕЙ ДЕЗДАР

ПРАГА. 29 августе Чехословаке къахьегамхоша торжественно дездир Словацки къама революци хинна 21-гIа шу дизара цIей.

Из цIей дезду ди тIаккхоачаш массаза а лотаеш йола партизански цIераш лотайир Словаке лоамашка. Ерригача республика къахьегамхой 50 эзар викал дакъа лоацаш а волаш, машареи чехословако-советски доттагIалеи цIей деддир Девин яхача лоам тIа.

ЦIей чIоагIа дездеш чакхдаьлар восстане столице — Банска-Бистрица яхача городе а ерригача юкъамоттигеча Словаке а. ТIемаш лаьттача 200 моттиге восстане доакъашхощен хьалха партизанаш хиннарашеи вIашагIбеттабелар къахьегамхой, кагирхой, дешархой.

Торжественни хьалашка хьадийлар Словацки восстане турпалашта дегIа памятник.

КААМАНЬОСА ЗАЯВЛЕНИ

ГАВАНА. Конституционни правительство гIерт доминикански халкъа ший къама хьашташ кхоачашдар дукьа, кортамукъа, мохк махиллара йола ший прерогативаш шийга юхакхачийтар дукьа къовсам лоаттабара дола хьалаш хилийта, аьнна, дIаккхайкадаьд Доминикански Республика ханна волча президента полковника Франсиско Кааманьос ше радиоца къамаьл деш.

Кааманьос белгалдаьккхад мехка чурча реакционни низаша, доазол дехьарча оккупанташа дер а деш, конституционалисташта Iоткъам лоаттабеш хилар.

Мехка конституционни строй юхаоттаяргахьа мелбараш чурча реакце а американски интервентий а планаш юкъагIийтар дукьа дIахо а къовсам лоаттабе, фийла хилара тIахьийхар президента.

КЪУЛБЕХЬЕН ВЬЕТНАМЕРА ХЬАХОЙТ...

ХАНОЙ. Къулбехьен вьетнамски кортамукъале яккхара эскара тIемахоша 23 августе Бьен-Хоа яхача американски базе тIом беча хана йохаяьр хиннай 60-нел тIех самолет, хьалхагIа малхбузехьен агентсташа яьха 49 а йоацаш. Из дIаккхайкадаьд вьетнамски информационни агентства.

НЬЮ-ЙОРК. 29 августе Да-Нанге воссаваьв ВIашагIкхийттача Штаташкара воалаваь американски форда гIашлой кхы а 1200 салте, аьнна, дIаккхайкадаьд ЮПИ агентства.

ФРГ ПОЛИЦЕ ДАЬ БОКЪО ЙОАЦАР

БОНН. Малхбузехьен германски полицес Оберхаузене лаьцай «шинна а германски паччахьалкхенашкара къона болхлой вIашагIкхетача» баьхкарий группа. Германски Демократически Республикера ваха хинна 24 саг чу а хьежа лоткъамаш а ийца малхбузехьен Германера араваьккхав.

ВIашагIкхетара доакъашхоша хоадамболлаш йола дукьале кхайкаьй малхбузехьен германски полице бокъо йоацаш даьча пу гIулакха дукьал. (ТАСС).

ИРАК. Советски Союза новкъосталца Багдаде хьалъеш латт тохкамаш дара атомни реактор.

СУРТА ТIА: советски специалистий группа кулгалхо В. Каменский къамаьл деш воалл тохкамаш дара центра директорца, Советски Союзе Iомалуш хиннача Али Алькадимица.

Л. ВОЛЬНОВА сурт.

ТАСС фотохроника.

«ДЖЕМИНАЙ-5» ГО БАЬХА ДАЬННАД

НЬЮ-ЙОРК. ТАСС-а корреспондента О. АНИЧКИНА хьахойт:

Московски хаьаца лаьрхIача 29 августе 15 сахьати 55 минути яьлча лийнна йистедаьннад космонавташ Гордон Купери Чарльз Конради тIаваьгIа «Джеминай-5» яха космически кема. Американски космонавташа Лаьттанна гонахьа 120 го баьккхаб, хIаьта бархI дии бийсеи гаргга ха — 190 сахьати 56 минути космосе а яьккхай. Куперей Конрадей космически арене хилара хьакъехьа йола рекорд оттаяьй.

120-гIа го боаккхаш космонавташа болх бе йолаялийтай «Джеминай-5» Iодоссаделга Iалашду система, хIаьта московски ханаца лаьрхIача 15 сахьати 55 минути яьлча зе-амар йоацаш Атлантически океана хи тIа Iо а бессаб уж. НийсагIа лаьрхIача, Iобесса моттиг я Кеннеде мысагара 655 миль малхбоалехьеи Бермудски гIайренашкара 335 миль къулбехьен-малхбузехьеи.

«Джеминай-5» Iодессача моттиге масса тIахьийлхар «Лейк Чэмплен» яха авианосеци эсминцаши. Авианоса тIара вертолеташ гIайттар. Космонавташтеи авианосцаи юкъе радиоца бувзам оттабаьбар. Куперей Конрадей хоам бир, дикача хьале ба шоаш, аьнна.

«Джеминай-5» яха космически кема Iодессача моттига гаргга кхаьчача вертолеташ тIара хи тIа Iохайр кIалхарабоаха команда; цо кема тIа из фордала чу ца дахийтара йола хIамаш оттайир.

Космонавташ «Джеминай-5» кабина чура ара а баьнна, вертолета тIара чукхессача плота тIа баьлар. Цул тIехьагIа Купери Конради вертолета тIабаьлар, хIаьта цо 17 сахьати 25 минути яьлча авианосеца тIа а кхоачабир уж.

«Лейк Чэмплен» яхача авианосеца борта тIа космонавташ Купери Конради лаьрхIа медицински тохкам бань чакхбаргба; из тохкам барга ворхI сахьат гаргга ха гIоргья йоах. Цул тIехьагIа мара шоаш кийчбала: можамаш яша а ванна чу лувча а йиш яц космонавтий.

«Лейк Чэмплена» борта тIа бийса йоаккхаргья Куперей Конрадей, хIаьта цул тIехьагIа авианосеца Кеннеде мысе кхоачабергба; цитара болабаьб американски космонавташа шоай космическникъ. Цига лораша дIахо а медицински тохкамаш дергда царна 2-ча сентлбрага кхаччалца. Цул тIехьагIа Купери Конради г. Хьюстонерча космически центре гIоргба. Цига цхьа кIира доаккхаргда цар ерригача шоаш гулъяьча информаце дух тIа бувлаш.

Аэронавтикеи космически арахкарей хьакъехьарча Къама управлене викалаша дIаккхайкадаьд, 11 ди даллалца кхыметтел шоай дезалех кхета а йиш хургьяц космонавтий, аьнна. Цу тайпара гIулакх оттаду, хьахойташ долча тайпара, «махулла дукхагIа информаци хьаэцар дукьа».

«Лейк Чэмплен» яхача авианосеца тIа Куперахи, Конрадахи беттабеннача лораша хьахайтад, шаккхе а американски космонавт «тIехлаьнна дикача хьале» ба, хIаьта цаб елгеи можамаш йоашилгеи мара кхы хIама дезаш а бац уж, аьнна.

ХIанз Джонсон-Сите (Техас яха Штат) волча США президента Л. Джонсона радио-телефонаца довцаш даьхад Куперайи Конрадаи.

ЮХА А БАНДИТАШХА ЧУЕТТ БОМБАШ

ХАНОЙ, 29 август. (ТАСС). Къулбехьарча Вьетнамеи Таиландеи йолча США 7-ча кемашта йола американски самолеташ 28 августа юха а Вьетнама Демократически Республике яьхкар бомбаш етта. Вьетнамски информационни агентства хоам беча бесса, США авиаце бомбаш йийттай, хIаьта кхьшола гера а дийттад республика дукха нах бахача районашкеи промышленни объекташкеи.

• • •

ХАНОЙ, 29 август. (ТАСС). Тахан США авиаце Вьетнама Демократически Республика территоре бомбаш етта енача хана фецара кхерам юхабеттача эскаро кхоъ американски реактивни истребитель-бомбардировщик чуяхийтай.

Вьетнамски информационни агентства хоам бу 1964-ча шера 5 августа денз Къилбаседа Вьетнаме чуяхийтай ерригаш лаьрхIача 502 американски самолет, яхаш.

Къулбехьен Араве соцаш бац английски бIуна дукхьалара патриотий къовсам. Патриоташа наькъашка минаш ехк, кIийленаш ю, тIема посташта довнаш ду.

СУРТА ТIА: къулбехьарча Iарбий партизански группа.

ЮПИ-ТАСС сурт.

КУЛЬТУРА ХРОНИКА

Дика къахьийгача дика салаIа мегаргда. Производственни план кхоачаш а яь июль бетта хьалхе яьккхача Грозненски химкомбината № 130 йолча (смена «А») цеха коллектива салаIа яха бокъо елар.

Ведана района Кезеной Iам яхача моттиге гIоргболаш вIашагIделлар къахьегамхоша. ШоллагIча дийнахьа наькъа кийчбенна автобуса тIа а хайша шоай экскурсе дIайолайир цар.

Тхоаш ме долха хозача-Iалама тIера бIарг баккха магацар тхона, — дувц са а леIа цIабаьхкачар. Аьлешка, лоаман хишка, чIожашка, готтигача, голаш еттача наькъашка гIолла долхаш хилар тхо. Юххера лоамал тIехдаьлча тIаккхаьчар тхо лакхача лоамашта юкъе уллача хозача Iама. Массава цецваьнна хьежар Iалама цу хозача суртага.

Хьаккхоачашше а цхьабараш салаIа Iохайшар, шоллагIбараш чкъаьрий лувца Iама йисте зIакаш догIаш, кхоалагIбараш чаьтараш тохаш бар.

Дукха ха ялале йоккха йоагаш костери цу тIа кийчдеш даа хIамеи дар. Ма чам болаш а хетт цу мочамеtте дуа хIама!

ШоллагIча дийнахьа Iурра чкъаьрий лувца бахар смена начальник А. Жидков, воккхагIвола машинист И. Медведев, аппаратчик Н. Борисенко, кхыбараш. ХIаьта ди дIоахденнача гIолла шийлача хила лувчаш хилар массава.

Дукха ха ялале юха а автобус хьалйизар салоIаш хиннача наха. Дика са а леIа, чIоагIа раьза болаш цIабийрзар химикаш. Дукххача хана дагалаттаргда царна уж сакъердаме денош.

* * *

Укх деношка химикий культура Дворецa зрительни зале дукха нах гулбеннабар. Царна хьалхашка «Дуьнa тамашаши Iалама законаши» яхача темах лекцеш ешаш хилар Черноречье яхача поселкера бархIшерарча школе хими хьеха хьехархо Елена Степановна Титова.

Геттара раьза хилар химикаш шоашта хьалхашка цо яьча опыташта.

Н. ОЛИМПИЕВ.

ГАЗИФИЦИРОВАННИ ЙОЛЧА КВАРТИРАШКА БАХАЧАР ТЕРКАМГА

Ахкан хана моттигаш нийслу газови приборий кIур ухача трубашка чу гIолла кIура урагI ца бодаш.

Цудухьа газови колонка хьаеллалехьа а, хьайийлачул тIехьагIа ши-кхо минут яьлча а **ТРУБА ЧУ ГIОЛЛА КIУР УРАГIБОДИИ ХЬАЖА ВЕЗА**, газови колонка лакхерча колпака тIа лоттаяь цIилеторг дIатIа а йихьа.

Нагахьа санна цIилеторга ала колпака кIала дIаувзе е юхатIехьашка боале, кIура труба чу гIолла урагIбодац, хIаьта **ГАЗОВИ КОЛОНКА ЛОТАЕ ИИШ ЯЦ — КХЕРАМЕ Я.**

Цунца цхьана диц ма ле наIарех доахка Iургаши жалюзийни (вентиляционни) решеткаши хадданза керда фо хьаахийтара лаьрхIа хиларах. Цудухьа уж **ДIАКЪУВЛА** категорически **БОКЪО ЯЦ.**

Газови прибораш **ИОАГАЕ ИИШ ЯЦ**, нагахьа санна **УЖ ЕХА ХУЛЕ**.

Газови прибораш ехача «Чечингаз» Производственни Управленен районни конторашкен газ дIаухаш хуле, аварийни службашкен (телефонах 04) хоам бе беза.

Труба чу гIолла кIур урагI ца боде шоай жилищни эксплуатационни конторен Добровольни пожарни обществен дIахайта.

Производственни Управлене «Чечингаз».

Город Грозне, Севастопольски улицагIа, 23, яхаш йолча гр-ка **Склерова** Светлана Даниловнас суде деннад гор. Грозне, Спортивни пер. № 10, вахаш волча ший марагара гр-гара **Склеров** Виктор Петровичагара ше хьалларах дола дош.

Дош дувцаргда Октябрьски района халкъа суде.

Гор. Грозне, Партизански улицагIа, №4, кв. 3, вахаш волча гр-на **Варламов** Георгий Николаевича суде деннад гор. Грозне, Революце пр. 12/64, подъезд 2, кв. 11, яхаш йола ший сесаг гр-ка **Варламова** Аида Анатольевна ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда гор. Грозне, Заводской района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48; партийни вахарен, промышленнии, юртбоахамен, культурни, письмойн отделий — 2-25-72; корректорске 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отдел партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05493. Заказ № 4692.